

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1652-1663**

Sectio II. De Præcepto Sexto, & Nono Problemata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80586](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-80586)

SECTIO SECUNDA.

De Praecepto Sexto, ac Nono, Problemata.

CAPVT XIII.

Circum simplicem Fornicationem. Vbi de
Cocubinatu.

PROBL. I.

Fornicatio simplex, seclusa Dei prohibitio-
ne, ex natura sua est, & non
est peccatum morti-
ferum.

98
Non est mor-
tale.

NON est. Quia non impedit bonam
prolis educationem, extra matrimonio-
num enim potest conueniens edu-
catio prolis haberi, conduco opti-
mo pedagogo. Et quia non est contra dilectionem
Dei, neque contra proximi amorem. Sic
Martinus à Magistris, teste Caietano 2.2. qu.
154. art. 2.

99
Peccatum
mortale est.

Est profecto peccatum mortiferum natura-
li iure, & divino, & humano prohibutum: &
non solum malum quia prohibutum; sed prohibutum
quia malum. Quia fornicatio oppo-
nitur Temperantia virtuti per grauem excessum,
qui excessus cum sit grauius deviatio à re-
& rationis regula, necessariod erit mortiferum
peccatum. Grauitas autem, & malitia huius
criminis in eo sita est, quod fornicatio directe
destruit, & opponitur fini, ob quem Deus hu-
manum coitum concessit; concessit autem non
solum ob filiorum multiplicationem, sed etiam
ob eorum rectam instructionem, & educationem,
qua fieri ex rei natura non potest, nisi
certum, ac determinatum patrem habeant,
sicut & matrem, quod per solum matrimonium
sit. Est doctrina de fide. Clement. Ad no-
stram de haereticis. Cor. 6. Neque fornicarii Re-
gnum Dei possidebunt. Ita omnes partes D. Tho.
2.2. qu. 153. & 154. Caiet. ibi. Valent. d. 9. qu. 3.
punct. 3. Lessi. tom. 1. lib. 4. cap. 4. dub. 5. & 7. Azor.
tom. 3. lib. 3.

100
De fide est,
esse mortale,
latenus defensio potest. Porro licet de fide non
vnde rei, estet nostra assertio, auctor Martini à Magistris
da tuncquam multis absurdis implicatur. Nam per accidens
erronea pri-
ma sententia
est, posse bonum pueri pedagogum stipendio
queri, semper enim ex natura sua non bene
consuleretur prolis educationi, cum id solum
modo locum habere posset in diuitiis, non
verò in pauperibus: vnde si hoc verum esset,
in solis diuitiis non esset mortifera simplex
fornicatio: & quo quis esset ditor, eo cum plu-
ribus licet fornicari posset, seclusa Dei pro-

hibitione. Addo, id non tollere inordinatio-
nem illam, quam actus fornicationis per se, &
ex natura sua habet, quatenus in eo præter-
mittitur conditio matrimonij, quam natura re-
quirit ad perfectam, & connaturalem prolis
educationem; quæ prætermisso cum sit rei gra-
uus, ac mortalis, peccatum lethale necessario in-
ducit. Deinde falsum est, huic si modi fornicatio-
nem non esse contraria Dei charitatem, ac pro-
ximi amorem; est enim directe contraria proximi
charitatem, cum sit contra bonum prolis na-
scitur: & indirecte, ac mediata contra charita-
tem Dei, ut adnotat D. Thom. 2.2. qu. 154. art. 4.
& 5.

PROBL. II.

Simplex Fornicatio est, & non est grauius
peccatum furto.

SUPPONO, fornicationem non esse grauius
peccatum iis, quæ sunt contra Deum, aut
contra honorem, ac cultum eius immediate. ¹⁰¹ *Nemoda*
Quia grauitas peccati desumitur ex magnitudine
boni, cui opponitur: maius autem est bonum diuinum, quam humanum; vnde grauiora
sunt peccata, quæ Deo, vel honori Dei imme-
diatae opponuntur, & quæ committuntur contra
virtutes Theologicas Fidei, Spei, ac Charita-
tis. Nec est grauius peccatum ex genere suo,
quam omnia, quæ sunt contra homines. Quia
grauiora sunt ea, quæ contra hominem vitam
perpetrantur. Hinc homicidium grauius pec-
catum est fornicatione simplici. Quia meliori
bono, nemp̄ vita hominis iam nati opponi-
tur: fornicatio autem opponitur boni homi-
nis iam nati educationi. Quæsi ergo autem,
num grauius sit furto peccatum?

Est quidem. Quia quo maius est bonum,
cui vitium opponitur, maior est ipsius vitij gra-
uitas; fornicatio verò opponitur bona educa-
tio, & fortuna hominis ipsius hominis exterius: minus verò ex genere suo est
bonum habere fortunæ bona, quam perfecta
carere educatione. Sic D. Thom. 2.2. qu. 154. art.
3.

Non est grauius furto peccatum. Quia fur-
tum est contra iustitiam, fornicatio verò sim-
plex in ordine ad damnum prolis nascitur
est contra charitatem; præstantior verò est vir-
tus iustitiae, quam charitatis. Ita Martin. de
Magistr. apud Caiet. 2.2. quæsi. 154. art.
3.

Probabilem reor partem secundam, pri-
mam autem probabiliorem præfero. Quia ab-
solutè loquendo fornicatio simplex est contra
bonum vitæ: est enim contra bonum vita fu-
turiæ: maius verò est, absolutè loquendo, bo-
num

Sect. II. De Precept. 6. & 9. Problemat. 313

num vita, quam fortunatum bonum. Potrō simplex fornicatio etiam est suo modo contra iustitiam, quatenus absolute perfecte hominis vita nocet.

PROBL. III.

Publici, ac notarii concubinarii sunt, & non sunt hodie ipso facto de iure suspensi: & sunt, & non sunt irregulares si actum Sacri Ordinis exercercent.

¹⁰⁵ *S*uspensi hodie ipso facto de iure sunt, & sunt irregulares si celebrent, aut alium Sacri Ordinis si actum exercercent. Quia c. *Vestra*, de cohabit. Cleric. & mulier. & c. *Quesitum*, eodem iu. dicitur huiusmodi concubinarios publicos esse suspensos & quoad se, & quoad alios Virget declaratio Cardinal. Tridentini ad c. 14. sef. 2. que hodie habet. Clerici concubinarii sunt etiam hodie, si notori sunt ipso iure suspensi a diuinis, propter etiam in veteri iure sunt. sic Toler. 1. c. 47. n. 1. Sylvest. 2. concubinarii. n. 1. Navar. sum. c. 3. n. 7. 6. Ludou. Lop. 2. Instrut. 6. 2. 3. 15. Vega sum. p. 1. c. 108. casu. 3. Azor. 1. 6. c. 7. 9. 5. Rebus. in concordat. ita de publico concub. in 1. 3. & 9. pon. Farinac. 10. 4. 9. 1. 3. 8. de delict. carnis, num. 51. & alij.

¹⁰⁶ *N*otoriori concubinarii non sunt hodie ipso iure suspensi: nec sunt irregulares si in peccato publici concubinatus existentes celebrent, aut sacros Ordines publice exercercent, ac solenniter possunt tamen suspensi ab Episcopo, vel Iudice, si postquam admoniti fuerint, ut a concubinatu recedant, non parnerint. Quia suspensio, irregularitas, & excommunicatio sunt quædam penæ, que ipso facto non incurvantur, nisi in iure sinevidenter, & indubitanter expresse, ut omnes facerint. At nullibi in iure expressum est publicos concubinarios esse ipso facto suspensos: Ergo minime sunt. Major est certa minor emplobo: Quia c. Clerici, de cohabit. Cleric. & mulier. non imponitur suspensio ipso facto publicis concubinariis, sed praecipit imponenda ab Episcopis, si ipsis videbitur ibi. *Ven*rum ipsis ab suspensione, & interdicti panes debes arduis cogere, ut mulieres ipsas a se ita renoueant, quod de illis sinistra suspicio non possit haberi. Neque c. *Quesitum*, id dicitur expresse, sed c. *de Clericis in fornicatione prolapsis*, an eorum officia sint audienda; Verum et si quemlibet pro mortali peccato quoad se ipsu confitit esse suspensum, non debet tamen in officiis diuinis entari, nisi peccatum huiusmodi sit notorium per sententiam, vel confessionem factam in iure, aut per sententiam rei que tertiogenesis aliqua celari non possit. Quibus in verbis non imponitur expressè ipso facto suspensio publicis concubinariis. Aequiparatur enim ibi publicus concubinarius peccatori occulto: & sicut oculus peccator impropriè est ipso facto suspensus, quatenus non potest licet, dum in peccato est, divina officia exercere: ita neque etiam publicus concubinarius potest quoad alios divina exercere officia, neque illi possunt licet illa ab eo petere, non quia ipso iure est suspensus, sed ne illi præbeat occasione publice peccandi cum publico populi scadalo. Neque c. *Vestra* facient primæ sententie verba. *E*ccl. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

illa: si dubitatione teneatis quod a Clericis, Presbyteris quanquam fornicariis, quando in tolerantur, nec habent operis evidenter, licet dinya Mysteria audiuntur, & recipiantur Sacramenta. Certè verba hec condemnare, ac caput præcedere interpretacionem admittunt. Ideo enim hic dicitur, non esse licitum, divina officia andre ac Sacramenta recipere ab huiusmodi publicis concubinariis, quia scadalo daretur occasio: & quia petitione & receptione Sacramentorum Sacerdotes illi ad permanentem in misero statu confirmantur. Ita Suar. 10. 5. decens. 1. 1. 4. a. n. 4. & præcipue 10. Aula. p. 3. d. 5. dub. 2. Garcia de ben. f. p. 7. c. 1. 4. num. 32. Sotus in 4. dist. 1. q. 5. a. 6. Rodriguez. 1. sum. c. 67. n. 1. Henr. 1. 9. c. 2. p. 13. lit. P. Vgoli. de irregul. c. 43. §. 3. Fagund. in Deccal. 6. c. 2. n. 10. & alij plures ex Neotericis.

Prima sententiam satis probabilem, secundave probabiliè esse existimo, quia validè ex Tridentino sef. 5. c. 1. 4. roboro. Locutum enim Concilium de Clericis concubinariis notoriè: præcipit, ut præmissa tria admonitione suspeditur, nisi respuerint: Ergo non erat ipso facto suspensi, aliquin enim frustra suspediti inberentur. Accipe Cœcilius sententia. *Quoad Ordinarius etiam ut i sedis apostolice delegatus arbitrabitur suspendantur: & si ita suspensi eam non expellunt, quibuscumque beneficiis Ecclesiastici, portionibus, pensionibus, ac officiis præveniuntur.* Nec reor obstatre eminent. Cardinal. declarationem, qua maximè prima sententia nititur. Quia eos puto fuisse locutus de iure, in quo fundabatur ea opinio; noluisse autem tollere consuetudinem, quia secunda stabilitur, dum afferit, illa suspensio, si quia in iure fundata erat, propter non usum in desuetudinem omnino abiisse; quod supponit Concilium, afferens posse huiusmodi suspensionem ab Episcopis publico concubinario imponi, si ipsis usum fuerit.

PROBL. IV.

*P*ana suspensionis habet, & non habet locum in publicis concubinariis Clericis solum in minoribus constitutis.

¹⁰⁷ *S*i retineatur prima probabilis quidem opinio. ^{status quo} *N*ono Problemat. proximo expressa requiro: *sumis*, an pena suspensionis ipso facto, locum habeat dumtaxat in Sacerdotibus, Diaconis, & subdiaconis: an etiam in aliis Clericis in minoribus ordinibus constitutis, ita ut maneant ipso facto suspensi ab usu iurorum ordinum si publici concubinarii, aut fornicarii sint, & si sunt irregulares si in eis ministrent?

Habet in eis locum. Quia in cap. *Vestra*, de cohabit. cler. & mulier. & in aliis capitibus, qui ^{Habet in eis locum.} bus de huiusmodi suspensione aguntur de Clericis generatim agitur: & Cardinal. declaratio ad c. 14. sef. 25. Concilij Tridentini profatur: Clerici concubinarii sunt etiam hodie, si notori sunt ipso iure suspensi a diuinis, propter etiam in veteri iure sunt. At in minoribus ordinibus constituti sub Clericorum nomine continentur. Sic Farianac. 10. 4. 9. 1. 3. 8. num. 7. 1. Bernadr. Diaz, quem ibi allegat in præl. crimin. cap. 79. v. *Concubinarii*, num. 2. D. Antonin. part. 3. c. 3. iii. 27. Viuuius opin. 12. 3. num. 1.

D 1

108

314 Theologiæ Moralis Lib. XXXIII.

110 In eis locum non habet. Quia quoad Clericos in minoribus constitutos nullibi inuenitur in iure huiusmodi suspensionis fundamen-
tum. Et quia irregularitas non incurritur, nisi suspen- exerceant solemniter actum Ordinis, in quo suspensi sunt. In minoribus autem Ordinibus non inuenitur in iure in quo solemni-
tas consistat. Ita Ludou. Lopez part. 1. p. 16. cap. 23. & 3. Fagund. Decalog lib. 6. cap. 2. n. 16. & alij.

111 Hoc afferendum reor, adiiciens, posse illos à suis Episcopis, si in habitu, ac tonsura ex-
rendum reor. Hoc præ-
stant, & foro Ecclesiastico gaudent, carceris poena, vel aliter puniri, vt ipsi videbuntur, si post trinam monitionem, se corrigerem, renue-
rint. Trident. sess. 25. cap. 14. Clerici vero Benefici-
cia Ecclesiastica, aut pensiones non habentes iux-
ta delicti, & consueta perseuerantiam, &
qualitatem ab Episcopis carceris penit, suspen-
sione ab Ordine, & inhabilitate ad Beneficia
obtinenda iuxta Sacros Canones puniantur. Vbi
illa verba, Clerici carceris penit, & inhabilitate
ad Beneficia obtinenda, comprehendere etiam
Clericos in minoribus videntur.

PROBL. V.

Clerici publici concubinarij sunt, & non
sunt de iure ipso facto excom-
municati.

112 Vnt planè. Quia cap. Clericus, de cohabit. cle-
ri quidem. S. Ric. & mulier. & cap. 1. de consanguinit. & af-
finitate, id afferitur. Sic Farinac. rom. 4. ques. 1; 8.
num. 42. Bermon. de publ. concubinar. verb. Alios
non publicos, num. 3. D. cian. tract. crim. l. 6. c. 21.
num. 8.

113 Minimè sunt. Quia in prefatis capitibus nul-
la prorsus mentio fit de excommunicatione.
Nisi forte primæ sententia Auctores ipsam
suspensionem cum censura sit, excommunica-
tionem vocent: cum tamen suspensi, & ex-
communicatio inter se differant, & diuersos
fortiantur effectus. Ita Fagund. Decal. 6. cap. 2.
num. 17.

114 Meo hæree Doctori, cum ostenderim publi-
cos concubinarios hanc esse in iure ipso facto
suspensi. Poterunt tamen ipsi excommunicati
ab Episcopis, si admoniti, non emendentur.
Quia penæ quibus ad emendationem puniri
possunt huiusmodi Clerici penes arbitrium
Episcoporum sunt, modo sunt iuxta Sacros Can-
ones, vt patet ex Trident. sess. 24. cap. 81. de
refo. & sess. 25. cap. 14. Et miror equidem pri-
ma sententia Auctores tam propensos talem ad
augendas, ac extendendas penas, cum tamen
sunt restringendæ.

PROBL. VI.

Concubinatus crimen est, & non est merè Ecclesiasticum. Indices secularares ex officio illud
possunt, & non possunt
punire.

115 Et merè Ec-
clesiasticum. C
rimen hoc est merè Ecclesiasticum, atq;
ided iudicio tantum Ecclesiastico vindi-

cari potest. Quia concubinatus peccatum nulli la legi ciuili prohibetur, nulla punitur, quin modo aliquo si non approbari, at salem dissimulari videntur. Item lega. 47. §. 1. vers. par. ii. ff. de legat. 3. Authent. Licet Cod. de natural. Alex. l. ex facto. §. si quis negatur, num. 13. ff. Ad Trebellian. Ergo merè Ecclesiasticum est, nam criminis, quæ sola lege Canonica, non ciuili, prohibentur, merè Ecclesiastica cenfenda sunt, iuxta communem Doctorum sententiam, quam approbat Nauar. ad c. Nonit, de iud. so-
tab. 6. Sic Iuli. Clari in pract. crimin. quæ 37. num. 9. Portius consil. 21. num. 26. I. Iulius de-
finit. l. 1. c. 2. num. 26. Abbas ad c. Cum fit, de fro-
compt. num. 25. Anchæ ibi, num. 9. Areti. nu. 15.
Soc. num. 24.

116 Crimen hoc non est merè Ecclesiasticum, sed & ciuile. Quia cum à secularibus committitur, nulla ratione merè Ecclesiasticum dicitur. potest, si agamus de punitione, ac mera illius vindicta, prout Doctores primæ partis exili-
mant. Nec illorum fundamentum valet. Quia licet nullibi in iure ciuili expreßè secularium concubinatus puniatur, de iure communis lo-
quendo: punitur tamen, ac prohibetur sub adul-
terio, quod constat, crimen esse merè secular, non Ecclesiasticum. Vnde non approbatur tam defacitum crimen iure ciuili, sed leuere, vt p. est, vindicatur. Porro receptu est apud omnes, laicos in foro seculari, Clericos vero in foro Ecclesiastico iudicari, ac puniri debere pro cul-
pi præterita publici concubinatus, vt constat ex-
perimento, & cū cōmuni docet Nauar. c. Nonit.
de iudic. notab. 42. Couar. l. 3. vñiar. cap. 3. nu. 1.

117 Distinguendum existim. Si de hoc crimen agatur principaliter ad penitentiam, sed punitionem
præteritæ culpi, solus Index secularis compe-
tens est, & secularis punire potest, si autem de
correctione, & futura emendatione agatur, præ-
uis admonitionibus, poterunt huiusmodi secularis ab Ecclesiasticis Prelatis compelli, vt à peccato recessant, & concubinas cum effecto
cœlant. Probo ex Trident. sess. 24. c. 8. & sess. 25.
c. 14. Nā primo loco expreßè loquitur de con-
cubinariis secularibus solutis, & vxoratisib; Tamen solutos, quam vxoratos cuiuscumque statu,
& ad illorum emendationem præcipit, vt ter ad-
moneātor, quod si ter moniti, concubinas non
eiecerint, sēq; ab earii confutetidine pō seū-
runt, præcipit, vt excommunicatione feriantur;
& si cœlant negleſtis per annum in concubinatu
pernālerint: imperat, vt leuere puniantur, nō
iā propter concubinatus crimen, sed ob censu-
larum negleſtione. Constat igitur ius Ecclesiasticum, cum sermo institutus de concubina-
tu seculari personarū, solū agere ad futuram
emendationē: cū vero agitur de personarū Ecclesiasticarū concubinatu, non solū de futura
emendatione sermonē institutus, sed eūa de culpe
punitione. Quāvis autē crimen hoc sit merè secu-
laris, quod præterita culpa: nō possunt tamen
Iudices secularis ex officio, & ab illo speciali
Principis rescripto illud punire, & hoc quidē
nō quia crimen merè Ecclesiastici sit, sed quia in
foro seculari nullibi per leges punitur expreßè, nec vñā certā, & determinatā penā habet
in iure ciuili expreßā. Quādōq; tamē per spe-
ciale rescriptū Principis secularis de hoc cri-
mine secularis Magistratus inquirūt, & crimi-
nis puniūt. Et apud Hispaniā vulgare iam est,
sacu

Sect. II. De Præcep. 6. & 9. Præblemata. 315

secularium concubinatus à seculari iudice si-
ne speciali rescripto puniri.

PROBL. VII.

Clericorum Concubine possunt, & non pos-
sunt à iudice seculari
puniri.

118
Non possunt
iudicari.

COncubinæ Clericorum in foro, ac iudicio
seculari iudicari non possunt, nec pro præ-
terito criminis castigari: nec valent secularia
statuta, quæ in ipsis pœnam decernunt. Quia
earum infamia videtur in Clericos recidi, quorū
delicta non sine graui nota publicantur:
& apud secularare tribunal non bene audit Ec-
clesiæ status puritas. Sic Abbas ad cap. cum
sit generale, numer. 25. de foro compet. Iason. ad l.
penit. num. 17. ff. de iuris d. omn. iudic. Palati. re-
pet. rubr. §. 39. num. 7.

119
Iudicari pos-
sunt.

Clericorum concubinæ possunt à iudice se-
culari puniri, & pro criminis prælupo castig-
ari: & valent statuta secularia quæ in ipsis pœna-
nam decernunt. Quia præterquam quod legi-
bus Romanorum, totius Hispania l. 21. part. 4.
Gallia, &c. in concubinæ pœna decreta sunt;
omni iurius fundamento caret, denegare seculari-
bus iudicibus potestatem puniendi tempora-
le crimen à seculari persona commissum. Fa-
gund. Decal. l. 6. cap. 2. num. 23.

120
Certum hoc
mihi.
Hoc mihi certum. Nam infamia illa Cle-
rici complices sui loci criminis, per accidens
sequitur, & non intenditur in iudicio, ubi
concubina merè secularis accusatur; & ve-
llint, nolint Clerici in illa consenserit virtua-
liter, quando crimen voluntariè patra-
runt, vnde voluntariè se huic periculo expo-
suerunt.

PROBL. VIII.

Possunt, & non possunt occulte Clericorum Con-
cubine apud tribunal seculari accusa-
turi, & puniri.

121
Possunt qui-
dem.
Possunt à iudicibus secularibus puniri occ-
cultæ Clericorum Concubinæ. Quia cum
delictum occultum sit, Clerici ex infamia non
videntur quodammodo puniri. Cum autem pu-
blicæ concubinæ accusantur, & puniuntur, in
Clericorum dedecus supplicium illud refundi
videtur, & sic quodammodo, & ipsi puniun-
tur. Hoc supponere videntur Anani. ad rubri-
c. de adult. num. 4. Felin. in cap. Cum sit
generale, numer. 24. de foro compet. Boërius de-
cis. 72. Perez ad leges Castellæ lib. 1. titul. 2.
lib. 21. Iuli. Clat. in præf. crimin. question. 27.
numer. 4.

122
Minimè possunt occulte Clericorum con-
cubinæ à secularibus iudicibus puniri. Quia
hoc à iure non probatur, imò contrarium pro-
batur in iure ex generali regula c. Qualiter. 2.
de accusatorib. quæ prohibet aduersus non in-
famatos inquisitionem fieri. Fagund. Decal. l. 6.
cap. 2. num. 24. & omnes communiter.

123
Hoc omnino certum. Quia omnes leges
Pec. omnino tam Canonica, quæ ciuiles pœnas sas in pub-
licum, cos tantu' concubinario, & cōcubinæ decernunt,
Eccles. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

vt constat ex sit. de cobabit. Clericor. & mulier.
Certè crimina occulta Deo soli referuntur,
nec publica pœna delictum secretum potest
relipere, aut cum illo habere proportio-
nem.

CAPVT XIV.

Circum Stuprum.

PROBL. IX.

Virgo consentit in defloratione sub cura pa-
rentum existens: Tunc datur, & non
datur Stuprum.

VNC defloratio virginis conti-
net speciale deformitatem di-
stinctam à simplici fornicatione,
quando virgo est sub potesta-
te parentum, vel tutorum, vel
eorum qui loco parentum sunt: secus si extra
hanc potestatem sit, suive iuris. Quia si sub
parentum custodia existit, etiam si ipsa sponte
consentiat, specialis iniuria parentibus irroga-
tur: sed dantur enim tunc non solum in honore ve-
hementer, sed etiam in facultatibus, nam co-
gentur vel docere augere, si eas velint coniu-
gio aptare vel totius vita cursu aere innuptas.
Neque enim illa possunt cedere iuri suo, dum
sub parentum adiutu potestate cum tanto il-
lorum præjudicio, cum sui iuris adhuc non sint:
vnde haud satis erit eam consensu. Sic D.
Tho. 2.1. queſt. 6.4. art. 6. D. Antonin. part. 2. tit.
5. c. 2. initio. Angel. v. S. uprum. Syloest. v. Luxu-
ria queſt. 1. Tabit. v. stuprum. num. vni. T. olet. lib.
3. cap. 18. num. 2. Heniq. lib. 2. cap. 8. n. 2. Fulluc.
trati. 3. cap. 3. n. 66. & alij.

Peccatum illud, quod patratur in virginis de-
floratione, ea volente, ac libere consentien-
te, stuprum non est, nec à simplici fornicatio-
ne specie distinguitur, quamvis virgo sub cura
parentum, vel aliorum qui loco parentum
sunt, sit constituta. Quia hic in parentes non
datur iniuria, neque in sponsos futuros, aut
damnum illum irrogatur. Nam virgo est su-
corporis domina, non parentes, neque illius
futurus sponsus, quisquis ille erit; & vio-
lator Virginis non habet parentis honorem, aut
sponsi futuri immediatè, ac directè, sed imme-
diata, & indirectè, volente scilicet, ac conser-
tente virgine. Neque parentes, vel futuri Iponi
in facultatibus suis damnum accipiunt, quia si
stuprum est occultum, non tenentur illud ma-
nifestare, & possunt filiam traete viro, ac si
virginitas flore potiretur, quia sufficit pu-
blicè talis reputetur. Nec filie se nubiles set-
uare, & habiles ad coniugium, & alioquin enī
non possent hanc eouere castitatem, aut in-
nupta manere. Deniq; nulla ratio probat, pa-
rētes habete maius dominium in filia virginem,
quæ in soluâ. Cum ergo non sit speciale pec-
catum abuti soluta suo paterna potestate con-
stituta nec Virginis, si sponte consentiat. Ita
Sanc. l. 7. de mar. d. 14. n. 5. Svar. de pan. 10. 4. d. 2. 2.
Dd 2. scit.

Set. 4. num. 5. & 6. Petr. Nanar. lib. 1. de resit. c.
3. num. 4. & 9. Valq. 1. 2. q. 7. 4. art. 8. d. 11. 2. num. 1.
& 3. Lefsiom. 1. lib. 2. cap. 10. d. 1. num. 5. Fa-
gund. Decal. lib. 6. cap. 4. num. 7. Sotus in 4. dis-
18. qu. 2. art. 4.

126
Communio-
rem hodie
hanc partem
existim.

Communiorem hodie proximam sententiam esse putarim. Nam si leduntur parentes facultates, quando est publica defloratio, id quide n fit volente, ac contentiente filia, quæ tanquam sui corporis dominus habet, ut absque iniuria patris tale damnum per accidentem inferat, suo corpore illicite vendo. Haud aliter qui suo in agro puteum fodit, non teneatur damnum reficere vicino, cuius puti venas suum in puteum decurrentes incidunt. Quia vltus est iure suo, & per accidentem inde vicino damnum illud aduenit. Quemadmodum qui iniuste custodit in carcere, potest cum damno carcarii aufugere, quia suo iure vitetur.

127

Hinc quinque corollaria elicito. **Si** virgo
consentit, non tenetur deflorator in confesso-
ne circumstantiam Virginitatis aperte. So-
lum teveritur illa explicare, quando vel copulam
habuit, vel desiderauit habere cum Virginin-
itate. Tenetur deflorator aperire Virginitatis
circumstantiam, si dolo, ac fraude Virginem de-
cepit. Fraus enim & dolus violentia aequipol-
lent, & iniuriam continent. Non est stuprum
pro priâ loquendo, sed simplex forniciatio res-
pectu pueræ, quando illa lubens e patris domo
rapietur. Quamvis enim sit raptus respectu pa-
rentum, quibus vis infertur, ut videbimus; non
tamen est stuprum respectu illius; & ideo illa
circumstantia raptus respectu parentum erit
necessariâ fatenda, non hæc respectu filia. Qui
deflorauit Virginem ponte consentientem, si
nihil ei promisit, ad nihil pro Virginitate
ablastra tenetur.

afferit Sanch.lib.7.de matrimonio.1.4.Valq.1.2.
d.1.12.cap.2.Lessi lib.2.ca.10.dib.1.Sotus in 4.
dist.18.qu.1.art.4.Nauarra lib.2.de re/it.cap.
num.43.3.& omnes ferè Doctores cum D.Tho.
2.2.qu.19.4.art.7.Vnde non erit propriè flu-
pum illud quo scemna vidua honesta fame
corrumpitur.

PROBL. XI.

De Iure Canonico cogendus, & non cogendus deflorator, Virginem dotare, si velit verberum panam sustinere.

De iure Canonico cogendus stuprator pri- 131
mò Virginem defloratam dotare, & in-
super eam sibi in vxorem ducere: si autem non
vult ducere, post constitutionem dous virginis
actar. Quia cap. 1. de auct. iur. id praecipiatur.
Sic Nauar. sum. cap. 16 num. 16. Socinus ibi. sub. 6.
Conrad. in pract. subr. de stupro. num. 17. Anton.
Gomez ad l. Tauri 80. num. 6 iul. Clar. in §. sin-
prum, numer. 3. vers. laicus autem. Thelaer. decis.
Pedem. dec. 3. num. 2. & 3. Tusch. concil. 709. nu-
mer. 6.

De iure Canonico cogendus non est stuprator Virginem defloratam dotare, si vult verberum sustinere poenam. Quia verberum vilis peccata tanta est, ut non iam equaleatur iniuria, verum & superare videatur. Ita Innocent. ad cap. Pernentis, de adulter. ad finem. Holtien. ibi, num. 4. ad verb. corporaliter. & num. 3. Joan. Amor. num. 5. ad verb. Retrudatur. Butti. num. 2. Henric. Bohic. num. 4.

Ego quidem primam sententiam^m virorem, 113
ac communiores esse puto, quae communiter
in praxi afferuantur. Nam si deflorator non vult
defloratam puellam ducere in vxorem ultra
determinate pœna verberum, iuxta primæ
sententiaæ. Auctores afficitur: vel aut pecuniaria,
aut alia simili iudicis puniunt arbitrii. Et certe
deflorationi dotti assignatio debetur: nequita
ter vero eam noleendi ducere in vxorem ver
berum pœna vindicatur.

PROBL. X.

*Stuprum committitur, & non committitur
etiam in Videlicet honestam.*

128
Committee
plan.

Suprun committit non solum in Virgi-
nem, sive sponte consentiat, sive non con-
sentiat: sed etiam in Viduam honestam. Quia
id non obscurè asseritur. **S.** Item **I.** Iulia de adul-
ter. Nam viduatas honesta Virginitatis quodam-
modo equiparatur. Sic Farinac. tom. 4. qu. 147.
S. Suprimum. num. 10. Innocent. & H. en. ad c. 2.
num. 1. vers. lex tanium dicit, de adulter. Ioan.
Andr. ibi, num. 1. Butrius numer. 4. A. Obas num. 5.
Zabrella numero secundo. Salicet. Ad 1. eum
qui duos, numer. 2. Codic. ad leg. Iuli. de
adulter.

129
Minime pa-
petratur.

Li viduam honestam stuprum minime perpetratur. **Q**uia illi textus loquantur de stupro latissimè, non de stupro propriissimè. Scilicet enim datur propriissimè stuprum, quando virgo defloratur, ipsa renitente, ac dissentiente. Ita **F**agund. **D**ecalog. lib. 6. cap. 4. num. 14. & alij communiter.

130

Profecto strictissimè, & in verissima acceptatione sic stuprum definio: *Est concubitus viri cum famina Virgine, quo eius integritas per viuam & iniuriam illius violatur.* Itaque violari debet carnis integritas ad verum stuprum, ut

Enetus quidem. Quia re vera patentes
in eo sunt dannificati à defloratore: At *tempore*
qui alteri iniusta est damni causa, teneat ille filius
Iud. restituere. Sic D. Thom. 2. 1. qu. 154. art. 6.
& ibi *Caetan. Abul. ad cap. 5.* *Mat. ques. 321.*
Guilelm. quem refert, ac lequierit D. Anton. p.
2. iiii. cap. 6. §. 1. Bernar. *Diaz in præl. Anton.* cap. 83.
num 6. & *Etis Salzed. in addit. v.* Non debet Cor-
duba. 1. i. q. 9. q. 13. *Valent. 2. 2. d. 9. qu. 3.* *punct. 3.*
Gutier. 1. i. q. 9. canon. cap. 37. num. 24. *Ludou. Lop.*
*part. 1. l*inf. ap. 77. Manu. rom. 1. sum. cap. 108.**
concl. 3. summa. 3. *Minimæ*

Sect. II. De Precept. 6. & 9. Problemata. 317

135

Non tenetur.

Minime tenetur, aut defloratae foemina liberè consentienti, aut eius parentibus. Quia neque illi, neque parentibus gessit iniuriam. Non illi, quia illa est domina sua fama, ac signaculi Virginalis: & volenti ac consentienti nulla irrogat iniuria: non parentibus, quia si hi aliquod ius habebant in signaculo Virginali, aut fama filie, eis ab ipsis voluntate dependenter: ac proinde deflorator per accidens honorem, ac ius parentum laetit. Ex lesionē autem facta per accidens nulla resultat obligatio iustitiae in conscientia. Ita Lessi. lib. 2. cap. 10. dub. 2. num. 9. Valq. 2. 2. qu. 74. art. 8. d. 112. nu. 3. Suar. de panit. d. 22. se. 1. 4. num. 6. Nauar. sum. cap. 16. num. 16. Sotus lib. 4. de iust. qu. 7. art. 1. ad 3. Sanch. lib. 17. de marim. d. 14. num. 11. Sayr. in Clani. lib. 11. cap. 1. num. 6. alios citans Nauarra de restit. lib. 2. cap. 3. num. 42. 3. dub. 2. Veracr. part. 3. spec. art. 19.

136
Hanc sententiam veriorem esse credo.
Quia præter quam quod id fert vius, filia volens posuit hoc damnum pati, nil de honore parentis curans absque iniuria illius: sicut potest quilibet absque iniustitia in parentem aliud quodcumque scelus perpetrare, quamvis inde toti familiae deedes sequatur. Addidem, ipsam filiam voluisse sponse illam nuptriarum pati iactoramque non tenetur pater ei dotem augere, ut competenter nubat: & ipsa potest, inquit patre, inferiori nubere, quin nec ipsa nec inferior ille patri sponse aliquid restituere teneatur ratione iniuria à damno præcisæ. Certe si ipsa deflorationi sive consentiens pecunias haberet, quis posset patri iniuria compensare, non tenetur ex illis satisfacere, cum tamen sit causa principialis iniuria: minus igitur tenebitur deflorator filia illius, liberè consentientis.

PROBL. XIII.

Qui Virginem vi, vel importunitis precibus corrupit, satisfactio ei praefixa, adhuc tenetur, & adhuc non tenetur illius parentibus aliquid pro iniuria illata restituere.

137
Nenulla
suppono.

Suppono, quamvis corruptor nihil promiserit pueræ, si tamen dolo, aut vi aut importunitis precibus eam deflorauit, teneri vel illam accere vel damnum reparare. Sufficit tamen, si ei restitutus maioris dotis tantum, quanto indiger, vi talium maritum inueniat, quem virgo inueniret iuxta prudentis arbitrium. Quod etiam restitendum erit quamvis pueræ sui iuris sit, & parentes non habeat, aucto- re Nauar. sum. cap. 16. numer. 17. addente, non obligari ad eam omnino dotandum; quia id pena est, que in foro conscientiae debetur, donec à iudice post latam sententiam infligatur. Sanch. lib. 4. de marim. d. 7. num. 5. & 6. Adicet adhuc Nauar. teneri ei restituere aliquid amplius pro verecundia, in qua totius virtus cursa est mansura, & pro contumeliis, quas ob id à marito accipiet. Sed huiusmodi restitucionem tunc habere locum putari, quondam stuprum fuit manifestum. Quæstionem verò, nū parentibus foemina defloratae teneatur corruptor aliquid pro iniuria illata restituere?

Tenetur quidem Quia si ipsi pueræ aliquid Esab. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.

debetur adiici pro rubore; ac contumelia, tu- Teneatur al-
bore, ac contumelia parentes ob filie publi- quid paten-
cam deflorationem proculdubio afficiantur, bus restitu-
que debet compensari. Sic Petri. Lede. de ma-
trimon. q. 4. Mart. 4. dub. 1. Philiac. de offic. Sacerd.
tom. 1. part. 2. lib. 4. cap. 17. Carbo. de restit. qu. 16.
conclu. 9. & alii.

Minime tenetur. Quia qua satisfactione de- 139
Non tenetur
florator Virgini corruptæ compensat iniu-
riam, parentibus simul fecit fatus; quare eo do-
tis supplemento restituto, nihil parentibus ul-
tra debetur. Ita Sanch. lib. 7. de matrimon. d. 14.
num. 12. Fagund. Decalog. libr. 6. cap. 5. numer. 5.
& alii.

Idem affero. Nam parentum rubor, vel de- 140
Non tenetur
deces accidentale est. Attamen si ex ingressu defloratoris ad Virginem rupia est, domus pa-
rentum, vel aliud damnum illius rebus illa-
tum, non dubito, teneri stupratorem illud eis in
conscientia restituere.

PROBL. XIV.

Pueræ vi deflorata tenetur, & non tenetur
defloratorem equalis qualitatis paratum;
acceptare ita maritum; sed potest, & non
potest dote postulare.

Quidolo, vi, aut importunitis precibus Vir- 141
Teneatur ac-
ceptare.
ginem deflorauit, paratus sit eam ducere, & nec ipsa, nec parentes eius velint, sed postu-
lent dotis augmentum; aut illatae damni valo-
rem: tenetur pueræ illam acceptare in mati-
tum, ei in conditione, seu qualitate responden-
tem: alioquin corruptæ liber à restitucionis
obligatione manebit. Quia initio coniugio per-
fectius iniuria, quam dote addito compensatur.
Sic. Coar. p. 2. de sponsal. cap. 6. §. 8. num. 1. 9. &c
alii valde probabiliter.

Non tenetur deflorata vi, aut dolo pueræ de- 142
Non tenetur
floratorem paratum eam ducere acceptare in
maritum, siue ille æqualis, siue superioris sit qua-
litatis: sed poterit postulare dote. Quia ratio-
ne ab illo pueræ, aut parentibus illatae, optio
apud illam, & parentes eius manet. Ita Lessi.
10. 1. 2. de iniur. per stupr. cap. 10. dub. 2. num. 12.
Fagund. Decal. d. 6. cap. 5. num. 6.

Verius hoc existimo. Adicet Lessius, si è cō- 143
Verius hoc
mibi.
trā stuprator, velit compensare pecuniis, & illa
nolit pecuniarum, sed coniugij compensationem:
non teneri eam ducere in foro conscientiae ante
sententiam latam; sed sufficere dampnum pre-
cio, reparare. At probabilius crediderim cum
Fagundez in quoque casu optionem penes
defloratam manere ob iniuriam illi illatam.

PROBL. XV.

Pueræ vi, dolo, aut importunitis precibus deflo-
rata, poterit commoda nuptiis sortita est, ita
ut defloratio nullius ei damni causa exierit:
Certe deflorator teneri adhuc, & non tenetur
pretio deflorationem compensare.

Tenetur planè. Quia ad damnum illud illatum 144
Teneatur om-
ni sit per iniuriam, & iniustiam, quod nō
erat
ei fuit per iniuriam, & iniustiam, quod nō
erat

Dd 3

318 Théologie Moralis. Lib. XXXII.

erat de se pretio estimabile: & per accidens fuit, quod aequum commodas nuptias sortiretur, & maritus non deprehenderit deflorationem. Sic Sayr. in Clavi, lib. 11. c. 1. n. 29. Cordu. lib. 1. qu. 1. Salon. 2. 1. qu. 62. art. 2. controu. 5. Valent. tom. 3. d. 9. qu. 3. punt. 3. Victor. & alij apud Sayrum. Adiiciunt tamen, non teneri defloratorem ante Iudicis sententiam dotem ei integrum addicere, sed aliquid prudentis arbitrio. Quia dare totam dotem est pena a legge imposita, quae non nisi post sententiam latam deberet.

145
Minimè te-
netur.
Non teneri
defloratorem

Non tenetur ei aliquid restituere. Quia restitutio fit tantummodo pro damno fecuto, ac dato, & non pro ipsa Virginitatis ablatione, aut amissione fama; fama enim, & Virginitatis ablatione amissionem non recipiunt. Hic vero nullum damnum fuit secutum, aut datum: nam aequum feminam illa nuptias ipse invenit: & quamvis deflorator in periculo patienti damnum constituit, parum refert; quia constiteret aliquid in periculo amissionis bonorum ad restitucionem non obligat, nisi vera damnum sequatur. Ita Lessi. tom. 1. lib. 1. cap. 10. dub. 2. num. 17. Nauar. sum. cap. 16. num. 15. & alij.

146
Hanc proba-
biliorem in-
dico esse sen-
tentiam.

Opinionem hanc probabilem satis prima præferendam duxi. Quod si obicias: Ergo puerilla, quæ iam aliquid accepit pro satisfactione deflorationis, si aequum nubat, tenebitur illud restituere: Negatiuè respondeo; quia poterat antecedenter exp̄ressè cum illo pacifici de damno, quod probabiliter timebar: & ratione huius pacti si fuisse exp̄ressè celebratum, potuisset illud pretium, quamvis nullum damnum fuisse secundum, retinere: iam enim se se pericolo exp̄ofuit, quod est pretio estimabile. At quamvis hinc nullum pactum antecelerit exp̄ressum, attamen vbi illi post commissum stuprum aliquid in satisfactionem dedit, aut illa ante eius patrationem aliquid accepit, ea intentione datum, vt illa consentiret, aut vt pro compensatione maneret: pactum iudicatur implicitum, vel donatio quædam remuneratoria; quare in neutro casu illa restituere tenebitur.

PROBL. XVI.

Si quæ sine dolo, fraude, aut precibus im-
portunis accedat ad eam, que non est ab
alio deturata, pro Virginite tamen pul-
lant communiter: tenetur, & non tenet
ei aliquid restituere se res euul-
gatur.

147
Tenetur.
Non teneri
defloratorem

Tenetur prof. & d. Si res euulgatur, & ob id ea nota afficitur. Quia licet ad nihilum ei pro Virginitate erupta teneatur, debet tamen ei pro fama erupta damnum restituere. Sic Maior. in 4. dist. 37. qu. 33. Nauar. sum. cap. 16. num. 19.

Si ipsa voluntariè consensit, vel se obtulit, non tenetur vir ex iustitia ei aliquid restituere, etiamsi res: (sine culpa tamen viri) diu-
lgetur. Quia nec famam, ne coniugium futu-
rum ei per vim abstulerit: volenti enim, & consentienti nulla sit vis, nulla inrigia. Si

verò culpavit ad eam accendentis eam feminam subeat infamiam, verbi gratiæ, quia ea in loco tuto consensit, aliter minimè consensura ille vero publicè se iactans, vel alia via manifes-
tans, illam infamavit: tunc quidem iniustus est damnificator: quare tenetur eam dotare, vel via alia ei satisfacere. Sayr. in Clavi, lib. 1. cap. 1. num. 66. Nauar. de regi. cap. 3. num. 449. & alij communiter.

Longè probabilius hoc existimat adiiciens, 149
6 illa voluntariè non consensit, sed per vim, <sup>Hic longi
probabiliter.</sup> fraudem, aut preces importunas ad illam quis accessit, quam Virginem esse putabat, & ab alio corruptum inuenit; sed communiter illa pro Virgine existimabatur, sedque causa infamata fuit: teneri eam dotare, vel aliter damnum illatum ei restituere. Quia illa iuste, & sine iniuria huius bona fama erat in possessione, à qua per iniuriam, & violentiam fuit ab ipso priuata. Mecum Nauar. ubi supra.

PROBL. XVII.

Preces importuna, que equipollent violen-
tia, sunt & non sunt illæ, que sunt per
crebras, ac repetitas rogationes, d'am-
bulationes, munuscula crebro emissæ.

150
Q
Vñ sieris, quænam sunt importuna pre-
ces, que violentia & equipollent, & per ^{Sunt illæ que}
quas consensit feminæ per vim exortus cen-
satur: Certè preces importuna sunt illæ, que <sup>funt per
feminae</sup> sunt illæ, que sunt per crebras, ac repetitas rogationes, d'am-
bulationes, replicata munuscula. Quia haec
respectu levium puellarum vim habent co-
actionis. Sic Nauar. sum. c. 16. n. 16. Corduba l. 1.
99. q. 1. 3. dict. 4. & 7. Caiet. 2. 1. q. 1. 54. Syluest. v.
Luxuria, q. 5. Gloss. ad c. scienti de regi. iuris in 6.

Non sunt preces importuna, que violentie ¹⁵¹
equipollere valeant, illæ que sunt per crebras
ac repetitas rogationes, deambulationes, mu-
nusculæ: sed requiritur etiam metus aliquis sa-
ltem reuerentialis, vel leues minæ, vel promis-
siones aliquæ dolos: verbi gratiæ, si fingeret
vir, se esse nobilissimum, ditissimum: vel si es-
set superior dominus, aut vir magne authori-
tatis, cui feminæ ob reuerentiali contradicere
non audeat. Quia secluso hoc dolo, &c. preces
crebras, ac repetita munuscula voluntatem po-
tius augent, quam auferunt. Quare opus est, vt
ad haec preces accedat metus aliquis reueren-
tialis, vel timor, vel dolus. Ita Nauar. de regi.
l. 2. c. 3. n. 45. Leder. 1. p. qu. 18. art. 1. Lessi. lib. 1.
cap. 10. dub. 1. num. 17. Fagund. Decal. 1. 6. cap. 5.
num. 1. Et existimo D. Thomam 1. 2. qu. 6. a. 7.
mentis eiusdem esse.

Hoc magis probo, adnotans tamen fieri pos-
se, vt importunæ tanta sit, vt ratione illius ^{Hanc for-}
seculi omnium metu, ac fictione, preces impor-
tunæ violentia & equipollentes censeantur: v.
g. si ad eò importunæ quis feminam solliciteat,
vt malit ipsa detrimentum pati Virginitatis,
quam illi precibus ang. At hoc rarissime con-
tinger. Quia molestiam illam plerumque feci-
minæ poterunt, ira concepta, excutere: & quia
quamvis initio repugnare videantur, (vt à
Lessi didic) postmodum liberè conferunt.
Vnde iuxta Menoch. de m. bir. l. 2. casu 288. n. 10.

Sect. II. De Pracep. 6. & 9. Problemata. 319

E casu 420.n.110. & Tusc.concl.710.n.1. vñl. 7. & Santium 1.4.de matr.4.7. a nñ.8. illas dixerim preces importunas, ob quas aliquis magis vult in re petita consentire, quam tam vehementibus suasionibus affligi, ac molestari: hoc enim in casu videtur consensu eligi tanquam minus malum. Sed quia feminæ sollicitate facile, concepta ira, eas preces possunt declinare, & quia aliquando solent eam afflictionem, ac molestiam dissimulare, cum tamen liberè consentiant: quando dentur, vel non datur prefatae præcep, prudens Index adiudicabit; totum enim hoc negotium ex illius pendet arbitrio. Denique si primo mina præcedant, & postea tempore aliquo elapsi preces, blanda sequuntur: huiusmodi preces importunas esse indicarim. Quia præsumerem, tunc adhuc præcedentem metum durare.

PROBL. XVIII.

Quando quis sicut promittit nuptias fami- ne, quam sicut esse corruptam (modò non sit honesta fama vidua) ut illius copula assentetur: ea fecuta, tenetur, & non tenetur eam ducere, si aliunde non sint dispare conditiones.

¹⁵³ *Teneruntur sanc.* **T**eneretur sane. Quia fuit contractus ex vtrahere: que parte onerofus, nec est inter contractentes disparitas, nec fraus aliqua ex parte feminæ intercessit: & illa non aliter consentire. Copula ergo fecuta, ius ad nuptias acquisit, fuit enim pactum corporis pro corpore. Quare cum contractus impletus sit ex parte feminæ, tenetur vir ex sua illum implore. Sie Manuel 10.1. sim. c. 208. falso allegans Sotum, & Nauarum. Paludan. in 4. dñi. 28. q. 1. a. 2. concl. 4. numer. 1. 4. Cordu. sum. q. 4. Ludou. Lop. p. 1. Infr. 36.

¹⁵⁴ *Non tenetur.* **N**on tenetur. Quia ducere corruptam non est quid æquale valori copula habita cum non virgine, sed longè mains. Quare non tenebitur eam ducere, licet forte id aliter compensare teneatur. Ita Sanch. l. 1. de matr. d. 10. n. 23. Sylvest. v. Matrimonium 4. q. 8. Henr. l. 1. c. 11. numero secundo. Ludou. Lop. p. 1. Infr. 4. 27. s. Hinc emergit. Veraci. p. 3. spec. a. 19. concl. 6. & alij.

¹⁵⁵ *Eto mihi est probabilitus.* **H**ac sententia mihi est probabilior. Attamen primam omnino esse tenendam puto, quando esset vidua bona fama, infamiaque labem ex ea copula contraheret, ob quam inepita matrimonio redderetur. Quia non video tale damnum aliter posse decenter compensari. Mecum Ledes. de matr. q. 45. a. 4. dub. 1. & Nauar. l. 4. consil. tit. de sponsal. cons. 48. Vnde minimè audierim Veracruz p. 3. spec. a. 19. concl. 6. afferentem, si ceterum promissorem non teneri corruptam cuiuscumque conditionis sit, ducere; tenetur enim si vidua sit fama honestæ, etiam iuxta secundam sententiam.

Doctores.

*

*

PROBL. XIX.

Quando quis sicut feminæ equali nuptias promittit serio promittenti, haud copula fecuta: tenetur, & non tenetur sicut promissor in foro conscientia cum illa coniugum intre.

¹⁵⁶ **C**ontrahentes sunt æquales, vel quasi æquales, (parum enim pro nihilo reputatur,) & non fuit copula fecuta, nec ullum damnum præter violatam fidem sequitur: vñs autem sicut promittit, & sine intentione se obligandi: alter verò serio; tenetur sicut promissor in conscientia foro contrahere; vñia ille ex iniustitia tenebatur verum consensum adhibere: quare iniustitiam facto consensu violavit: Ergo ut iniustitiam auferat, tenetur verum habere consensum, & sic tenetur ex iniustitia contrahere: nec sufficiet ducere, aut pecunis compensare, non enim in specie promissi satisfacit. Sic panici Doctores inter quos eit Petride Ledes. de matr. q. 45. a. 1. dub. 4.

¹⁵⁷ **N**on tenetur. Quia re vera & coram Deo non se obligavit: & aliquid nullum datum est ex facta promissione fecutum. Solùm ergo peccatum illud iniustitia in intentione coram Deo, & quoad Deum mansit. Ita Sanch. l. 1. de matr. d. 10. n. 26. Molina 10. 2. de in i. tr. 2. d. 352. Veraci. p. 3. spec. a. 19. concl. 9. Corduq. l. 1. q. 13. Henr. l. 11. c. 11. n. 2. Fagund. De c. 1. l. 6. c. 5. n. 22.

¹⁵⁸ **I**dem affero, remque opposito exemplo confirmo. Si Antonius Petro centum sicut aureos promitteret, si Vallisoletum peteret, Petrusque illam promissione accepisset, & antequam Petrus ab Antonio peteret, hic dissolueret contractum: nihil Antonius Petro debet, nec ergo eum iniustitiam committit. Nam ratione promissio nihil debet, cum facta fuerit: ratione autem iniurie nihil: etiam ei debet; Petrus enim nihil dedit Antonio, nec amittit. Vnde si Antonius contra iniustitiam defecit, fuit quo ad intentionem facto consensu nullum namque effectum habuit, cum nullum damnum Petru inde fuerit secutum.

CAPUT XV.

Circa Incestum.

PROBL. XX.

Commixtio cum consanguinea uxoris in matrimonio tantummodo rato, & non consummato: sicut, & non est incestus necessario in confessione explicandum.

¹⁵⁹ **S**t quidem. Quia ex matrimonio ratio non consummato affinitas oritur. *Etsi quidam* Sic D. Tho. in 4. dñi. 41. Sotus ibi, q. 1. *incestus* 22. Sylvest. v. Matrimonium 8. q. 1.

D d 4 Non

ESCOBAR
Theol. Mor.
Tom. III. LV
E. LV.

320 Theologiæ Moralis Lib. XXXIII.

160 Non est incestus. Quia affinitas in foro *Incestus non* scientia non oritur nisi ex matrimonio vera copula consummato, id est, semiante viro intra vas feminæ: nec enim suffit extra seminare. Ita Sanch. lib. 7. de marr. d. 6. num. 10. Henr. lib. 12. cap. 16. num. 1. Conrad. q. 151. Fagund. Decal. 1. 6. 6. n. 2. Ledef. de marr. 2. 5. 4. Tolet. lib. 7. c. 11. n. 7. & alij.

161 Hoc mihi vnicè verum. Dixi autem in foro conscientia, quia in externo foro suffit probare copulam, ut ortam fuisse affinitatem presumatur; ex copula enim satis presumitur effusio feminæ intra feminæ vas. Unde cum incestus affinitas non detur, nisi vbi datur vera affinitas, & affinitas verè, ac propriè non contrahatur, per matrimonium non verè consummatum: sequitur evidenter non esse incestuosa commixtione illam, in qua semen virile intra feminum vas naturale non excedit: nec teneri, qui cognoscit sororem vxoris sua, matrimonio rato, non consummato, confiteri circumstantiam incestus ex hoc capite. Tenerit tamen aliunde, quia est speciale quoddam peccatum ob impedimentum publicæ honestatis, utque ad quartum gradum dirimens, quod impropriè reducitur ad incestum, ut annotat Filiccius, quem citat & sequitur Fagund. Decal. lib. 6. cap. 6. num. 2. 8. Leg. Santiū lib. 7. de marr. d. 15. num. 6.

PROBL. XXI.

Incestus commissus cum propria consanguinea inducit, & non inducit impedimentum non petendi debitum, & carenti omni spe coniugij.

162 *Status qna-
fitionis.* Videlicet Sectione 1. affinitatis incestum binos habere effectus: unum, impedit debiti petitionem, eo quod quis rem gerendo cum consanguinea vxoris factus sit vxoris affinis eo gradu, quo ipsa erat vxoris consanguinea; secundum, quod vxore mortua, non possit aliam vxorem ducere; & si duxerit, non petent ab ea debitus, sine dispensatione exigere, licet possit reddere. Quæsi enim autem, utrum simile impedimentum non petendi, & carenti spe coniugij, mortua coniuge, inducat incestus cum propria consanguinea patratus?

163 *Induci impe-
dimentum.* Inducit eidem. Quia cap. si quis viduam 32. q. 7. & cap. si duo 36. videtur statu, ne incestus cum propriis consanguineis possint mortua vxore, amplius contrahere, & sic spe contrahendi priuati remaneant. Et quia Curia Romana stylo, quando dispensatur cum consanguineis, ut possint contrahere, si inter eos copula praecessit, additur clausula: ut mortuo coniuge, alio maneat ecclæb., & omni spe amplius contrahendi in futurum priuatus. Sic Nauar. sum. cap. 29. n. 74. & alij Canonista cum Panormit. ad cap. 1. & 2. de eo, qui cognoscit consanguineam vxoris sua. Sotus in 4. dist. 37. q. vnic. a. 1. & multi alij, quos citat Sanch. lib. 7. matrim. d. 17. num. 15.

164 *Impedimentum
non adiuit.* Minimè inducit impedimentum. Quia hoc impedimentum est grauissima pena, quæ non incurritur, nisi sit in iure manifestè expressa. At in iure manifestè expressa non est. Nam

cap. si quis viduam, loquitur de solo coniugio incestuoso inter sponsos cognoscentes virtus que consanguineas: ac proinde nihil ad questionem; & cap. si duo contrahere permittit: ibi enim sic: *Qui iunes sunt, alias matrimonia contrahere non prohibeantur.* Vbi non disponitur, ut si non sint iunes, prohibeantur, ut annotant Caiet. & Lefsi. citandi, sed signatura causa, ob quam illi in futurum non sint prohibendi contrahere. Ita D. Thom. in 4. dist. 34. q. vnic. num. 5. Sanch. lib. 7. de marr. d. 17. n. 15. & 16. Caiet. 2. q. 154. ad 1. Henr. lib. 12. cap. 12. num. 4. Tolet. lib. 7. c. 12. n. 4. Syluest. v. Matrimonium 7. num. 6. Lefsi. lib. 4. de iust. cap. 3. dub. 11. num. 8. Turrecrem. ad cap. *Quidam* 36. q. 7. Courarru. epîtom. ad Decretal. part. 2. cap. 16.

Fatetur, incestum commissum cum propriis consanguineis grauissime peccatum, quam incestus qui cum consanguineis propriæ vxoris adulatio perpetrat, seu cum affinitibus. Atamen hoc delicto non ita offendit matrimonium; quia non violatur affinitas: at incestu patrato cum consanguineis propriæ vxoris affinitas violatur: at proinde magis hoc quam illo matrimonium offenditur. Scio Curia Romana stylo clausulam illam apponi. Quæ quidem, quæ res est grauissima, forte lethale piaulum importabit: si tamen contra illam contrahent, & petere, ac reddere poterint, nisi aliud aliud adit impedimentum. Et foras nec etiam ad lethale obligabit; quia est clausula generalis de more apposita, per quam Pontifices volum indicare temperantiam, quam in hominibus tanquam patres spirituales experti: nec tamen volunt præceptum imponere, aut impedimentum impediens præscribere, ut optimè Lefsi. lib. 4. cap. 3. dub. 11. n. 82. & Sancius 1. 7. de marr. d. 15. n. 17. annotarunt.

PROBL. XXII.

In excommunicatione, quæ ipso facto incurrit incestus, nuptias contrahentes comprehenduntur, & non comprehenduntur, qui contrahere credentes se esse cognatos, vel affines in gratia prohibitos, carere veram non sint.

166 *Nomina
ramittit.* Sicut iure Canonico præter penam impedimentorum, de qua egimus vol. 4. contrahentes scienter incestuosas nuptias, in gradibus prohibitis ipso facto excommunicari. Clement. 1. de consang. & affin. teste Iulio Claro lib. 5. sentent. 8. incestus. num. 5. & Nauar. sum. c. 22. n. 42. Ab hac autem excommunicatione cum sit per modum statuti, absoluere posse Mendicantes, imò Parochos Ordinarios, quia non reseruant, & quando excommunicationes referante non sunt, Parochi ab illis absoluere valent. In ea item non comprehendendi illos, qui in gradibus prohibitis sponsalia de futuro contrahentes, quia sponsalia non sunt nuptiæ propriæ loquendo, & penæ restringendæ sunt, non ampliæ. Nec comprehendendi contrahentes nuptias antè legitimam statutem; quia in effectu non contrahunt nuptias, sed tantum sponsalia de futuro, cap. 1. §. 1. de sponsal. lib. 6. Nec comprehendendi illos,

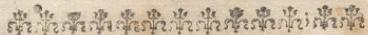
Sect. II. De Præcep. 6. & 9. Problemata. 321

illos, qui contraxere illas per ignorantiam, haud scientes scilicet, se esse consanguineos. Communia haec. Quæsierim autem, num comprehendantur, qui contraxere credentes, se esse consanguineos, aut affines intra gradus prohibitos, cum re vera non sint?

167 Comprehenduntur plane. Quia formaliter, voluntariè incestuose contraxerunt. Sic Nauar. sum. c. 27. num. 141. Sylvest. v. Matrimonium 7.9.13. dist. 5.

168 Non comprehenduntur. Quia re vera nullum à parte rei incestum commisere. Ita Fagund. Deca. lib. 6. cap. 6. num. 37. & alij communitur.

169 His hæc. Quia cum hac excommunicationis poena non imponatur in iure nisi, qui in rei veritate incestum committunt; minime excommunicatione innodabitur, qui nullum re vera patravit incestum.

CAPUT XVI.

Circa. Adulterium.

PROBL. XXIII.

Coniux adulter potest, & non potest de iustitia debitum ab innocentे coniuge exigere.

170 De iustitia potest non potest. Minime potest de iustitia petere, potest tamen licet ex amicitia, sive publicum sit adulterium, sive occultum: & sive coniux innocens illud sciat, sive ignoret. Quia licet coniux adulterans iure amittat ius exigendi, non tamen perdi ius rogandi, ut libi concedat alter si voluerit. Vnde sequitur, posse coniugem innocentem negare debitum adulteri abfque villa iudicis autoritate: nam adulterans ipso facto perdit ius de iustitia exigendi; fidem namque frangenti fides potest frangi, l. Cum proponas. C. de pæcis. cap. Pernenit, desire iur. Sic Nauar. sum. c. 22. n. 23. Caiet. tr. 17. reponson. respons. 4. tom. 1. & alij.

171 Potest coniux adulter de iustitia debitum exigere ab innocentе coniuge. Quia neque ab hoc priuatus est eo iure, nec a Judice. Ita Sotus in 4. dist. 5. 6. q. 9. v. 1. num. 3. Sanch. de matr. lib. 10. d. 2. n. 8. & l. 1. d. 6. 4. 4. Matien. lib. 5. recipit. sit. 1. rubr. gloss. l. n. 101. Palati. in 4. dist. 1. 35. d. 1. Henr. lib. 11. c. 15. n. 16. Petr. de Soto de mar. lib. 16. § penult. & alij plurimi, quos Sanch. citat.

172 Existimo, coniugem adulterium patrantes, ante Sententiam iudicis posse de iustitia exigere debitum. At si priuatus vel à Indice, vel à coniuge, poterit quidem deinceps amicè petere, & rogare, non verò de iure obligare coniugem. Consebitur autem illum à coniuge priuari innocentem, si cum petet, ei néget, sciens, eum adulterium commisere. Ratio mea resolutionis est, quia matrimonium est quædam societas & contractus, cui tacitè apponitur poena debitum non exigendi. In aliis autem contractibus reis non est ipso iure priuatus; sed priuandus

vt filius, qui occultum crimen in patrem commisit exhortatione dignum. Certe hæc est veluti pena conventionalis iure divino, ac naturali imposta inter omnes contrahentes, vt frangenti fidem fides non seruetur: Poena autem conventionalis non debetur in conscientia, ante sententiam Indicis, vel saltem quando pars ipsa illam petat.

PROBL. XXIV.

Qui filium suscepit ex adulterio, illumque reliquit inter filios legitimos mariti adulteri, præter alimenta, tenetur etiam & non tenetur occurrere danno hereditatis, quæ legitimis daretur: & danno dotis, quam pater putatius pueri spuria tradidit, credens eam esse propriam filiam.

173 E Tiam si adulter agnoscat suam esse prolem, non tenetur ad resarcendum damnum ^{Non tenetur} huius legitimis, si ipse non fuit superstitionis author. Quia huius damni sola adulteria est causa: ipsa enim filium supponit tanquam legitimum, adulterio solum tacendo perfidiente. Certe si adulteria procuraret abortum, non dicerent adulter homicidij causa, eo quod ipse suppediat et prolem, nisi frauditer, vel adulterium præstasset. Ergo pari ratione non consebitur (suppositionis) causa, ac proinde nec damni ex suppositione secuti. Sic Sotus lib. 4. de iustit. quæst. 7. art. 2. citat Pennam, Barthol. à S. Fausto in specul. d. 2. 3: quæst. 8. num. 8. Et Pitigian. in 4. part. 2. dist. 15. quæst. 2. art. 5. Diana part. 2. træst. 17. resol. 55. aliquæ recentiores teste Lessio lib. 1. cap. 10. dub. 6. num. 45. asserunt satis esse probabile.

174 Adulter, ex quo spirius suscepitus est factus, tenetur sicut adulteria ad damnum illa resarcienda, licet author suppositionis non fuerit. Quia adulter non minus quam adulteria est huiusmodi damni causa. Ita Azot. part. 3. lib. 5. cap. 6. & 7. Manu. sum. tom. 1. cap. 188. num. 1. Nauart. summa cap. 16. num. 40. Reginald. tom. 1. lib. 10. num. 88. Lessi. citat. num. 46. Tertian. 2. 2. tom. 1. dist. 30. dub. 2. Valsq. opus. de testam. cap. 5. §. 1. Rebel. de iust. part. 1. lib. 3. quæst. 10. numer. 11. & alij communitur.

Porro hanc sententiam probabiliorem & ¹⁷⁵ prædictor esse tuorem. Attamen ^{In primis} de in primis inclinor. Nec enim adulter ^{sententiam} proxima est illius damni causa, sed remota, cum ipso non intenderit generare, sed solum suam explere libidinem: adulteria vero est causa proxima, que patrum spartum tanquam legitimum marito supponit.

PROBLEM.

PROBL. XXV.

Adultera coniux tenetur, & non tenetur
marito pecunias ex adulterio acqui-
sitas restituere.

176 **T**enetur equidem. Quia maritus est dominus corporis vxoris sua quoad actus coniugales, & saltem propter adulterij iniuria grena est coniugi restitutio. Sic Molina tom. 1. de iust. tr. 2. d. 94. Reginald. l. 10. n. 193. Navarra de re. ii. l. 3. c. 1. n. 136. Bannes 2. 2. q. 6. a. 5. dub. 5. & alt.

177 **N**on tenetur. Quia non pro omni iniuria restitutio pecuniaria debetur, sed pro iniuria cum damno pecunia estimabili. Ita Bonac. de contract. d. 1. q. 1. pun. 3. n. 12. Graf. tom. 1. conf. lib. 5. de furto, confil. 1. Megala p. 1. lib. 2. cap. 32. num. 24. Diana part. 2. tral. 17. resol. 7. Valq. opus. de restit. cap. 7. dub. 1. Sylvestr. Restitution. §. 1. Lessi. lib. 1. cap. 14. dub. 8. n. 60. Azor. p. 3. lib. 4. c. 24. q. 2.

178 **H**anc sententia puto, sciens iuxta Canonistarum mentem, acceptum pro opere, quod leges puniunt, esse restituendum: cum autem adulterium a lege puniatur, quod ex illo accipitur restituendum erit, si non marito, saltem vel pauperibus, ut multi apud Couarruu. ad reg. preccatum part. 2. §. 1. vel ei, qui dedit, ut vult Sotus, quem Couar. citat, & sequitur. Attamen probabilior est secundam: Quia idem si ob suprum, ff. de condit. ob turpem causam, & l. Generaliter, de verbis. oblig. quas aduersarij citant, licet pacta turpia rescindant, & tornant obligationem ciuilium, ob quam in iudicio possit peti promissum: non tamen reddunt irritam acquisitionem pecuniarum ex tali causa: nec faciunt inhabilem accipientem, ad comparandum earum dominium. Igitur possunt feminæ coniuges sibi lucrum ex adulterio acceptum retinere: nec obnoxiae sunt restituendi, aut marito, aut aliis restitutio: nisi tale preium ab iis accepirent, qui potestatem alienandi non habent, ut Religiosi, filii familias, &c.

CAPVT XVII.

Circu. Sacilegium.

PROBL. XXVI.

Sacerdos simul ac Religiosus professus de-
linquens contra sextum Preceptum,
committit, & non committit duplex Sa-
cilegium alterum contra Ordinem sa-
cram, alterum contra votum solemne
castitatis.

179 **D**uxplex Sacilegium committit. Quia sunt
duas circumstantias specie dierentia, altera

ratione Ordinis sacri, siue si sacerdotalis, siue Diaconatus, siue Subdiaconatus: altera ratione voti solemnis: prior quidem ex precepto Ecclesiae sacris Ordinibus annexo, que ob honorem & sanctitatem Ordinis sacri prohibet veneros actus iis, qui sacris Ordinibus initiantur: posterior ex obligatione voti solemnis, que est specie diversa a priori: sicut obligatio audiendi sacram ex voto, & ex precepto Ecclesiae specie inter se distinguuntur, & duplex piaculum est illarum violatio. Sic Petri Ledelm. de penit. cap. 10. num. 1. & 2. Sotus lib. 3. de inst. q. 1. a. 5. Paludan. in 4. dist. 36. q. 4. a. 1. num. 14. Palcot. de spiris, cap. 16. Et hanc sententiam debent necessariò tenere, qui afferunt, obligationem castitatis in sacris Ordinibus oriens ex precepto, non ex voto. Hi sunt Valent. part. 4. tract. de Sacram. Ordin. d. 9. g. 5. pun. 5. Turrec. c. 1. lacus. a. 1. num. 6. & alij apud Sauch. lib. 7. de matr. d. 17. num. 9.

Non duplex, sed unicum perpetrat Sacilegium. Quia huiusmodi obligationes eiusdem pl. x. famili. specie sunt: obligatio enim castitatis in sacris Ordinibus ex voto implicito castitatis oijur, & non ex precepto: votum autem solemnem castitatis in sacris Ordinibus, & professionis votum sunt eiusdem speciei; nam Ecclesia imponit preceptum castitatis iis, qui sacris initiantur, mediatè, id est, mediante voto castitatis implicito, & sic intendit eos ex voto obligare; quod si forte expresse noluerint castitatem implicitè vovere, & se ad illam ex voto obligare: ne evadant tunc quidem mediante voto, imponit illis preceptum seruandi illam. Ita Sanch. citat. num. 28. Lessi. lib. 4. cap. 5. dub. 1. 2. num. 87. Orduba sim. q. 3. Caier. 2. 2. q. 186. a. 9. dub. 1. Ludou. Lop. part. 1. Instr. c. 29. Quand. in 4. dist. 25. q. 2. vnic. post 9. concl. carol. 1. Manuel. tom. 1. cap. 53. num. 5. Medi. sum. lib. 1. cap. 14. §. 18.

Probabilis valde est prima sententia, hacten tamen secunda probabiliori mihi. Ex qua col. 1. ligo, si Religiosus sacris Ordinibus initiatus fit professus, & satisfacere confessionem dicendo, se esse professum, & tacendo, se esse Sacerdotem. Sacerdotem non professum satisfacere dicendo, se sacros habere ordines, vel castitatis votum, tacendo se esse Sacerdorem. Episcopum satisfacere, dicendo, se esse sacris initiatum, vel votum habere castitatis. Professum satisfacere, dicendo, se votum castitatis violasse, haud explicando, se esse Religiosum. Hacte omnes sequelas deducit, ac approbat Fillius. tral. 30. num. 123. & Sanch. a num. 27. usque ad 98.

PROBL. XXVII.

Professus violans castitatem satisfacit, & non satisfacit confessioni dicendo, se habere castitatis votum, haud declarando esse solemne.

182 **N**on satisfacit. Quia circumstantia Religiosi status, & voti solemnis est notabiliter aggravans: vnde saltem huius circumstantia ratione tenetur Religiosus professus statutum exponere. Quemadmodum qui mille attreos furatur, non satisfacit in confessione dicendo:

Sect. II. De Precept. 6. & 9. Problemata. 323

do: Furatus sum gratiam quantitatem lethali peccato obnoxiam. Sic Fagund. Decal. 1.6. c. 7. n. 13. Azorium citans. Cardin. Palaeot. desp. v. 16. n. 15. Medina 1.6. sum. c. 12. §. 8. Rodrig. to. 1. sum. c. 5. n. 5. & alij.

183
Satisfacit omnino.

Satisfacit omnino. Quia votum solemne castitatis non distinguitur essentialiter à voto simplici, sed accidentaliter solummodo. Nam essentia voti solemnis in Religione in eo consistit, quod per illud votum sui corporis vsum Deo tradat, & per eam traditionem ipse ex Ecclesiae statuto ad contrahendum matrimonium reddatur. Essentia vero voti simplicis in eo etiam sit est, vt votum quantum est ex parte sua sui corporis Deo tradat vsum: noluit tamen Ecclesia, vt ipse votum si secularis sit, per eam traditionem redderetur ad contrahendum coniugium inhabilis. Vnde votum solemne castitatis Religiosi profecti, vel viri facis initiati non Regularis, differunt extrinsecè, & accidentaliter à voto simplici castitatis per solum Ecclesiae constitutionem decernentis, vt votum profecti, vel facis initiati reddat ad contrahendum matrimonium inhabiles, non simplex votum secularis. Ita Sanch. 1.7. de ma. d. 27. Henr. l. 2. c. 5. n. 6. lit. G. Corduba sum q. 3.

184
Cum his opin. qui Volum. 1. asserti circumstantias aggravantes haud esse necessario fatendas. Enim vero licet cum iis sentirem, qui circumstantias notabiliter aggravantes necessario aperiendas esse affirmari, huic insisterem assertioni. Crediderim enim circumstantiam Religiosi status non esse notabiliter agrauantem; semper enim relinquit peccatum intra eandem speciem: solummodo enim contra Deum haec culpa committitur, qui tantum offenditur in voti simplicis violatione, quantum in violatione voti solemnis. Nec est eadem ratio in furto millo auctorum, ac in parvo; nam in furto magno grauius proximus offenditur, quam in parvo & grauius proinde crimine contra Deum patratur.

PROBL. XXVIII.

Quis voto solemne ac simplici illigatur: Teneatur quidem, & non tenetur, vrumque in confessione castitatis votum violatum explicare.

185
Tentetur pl. n. Teneatur equidem. Quia votum solemne & simplex specie differunt. Sic Sotus 1.7. de inst. q. 2. a. 5. Medina sum. c. 14. §. 18. Et quia licet specie non differant, votum solemne addit circumstantiam notabiliter agrauantem: id est que exprimendam. Sic Petri. Leder. de p. o. c. 19. Azor. ad 6. prae. c. 29. q. 10.

186
Non tenetur. Quia nec mutat speciem, nec aggrauat. Ita Sanch. 1.7. de matr. d. 27. num. 31. Fagund. Decal. 1.6. c. 7. n. 14. Henr. q. l. 5. c. 5. n. 6. lit. G. Ludou. Lop. p. i. Infr. c. 19. §. Præterea. Fil. linc. tr. 30. num. 127.

187
Probabilior sententia haec. Quia votum solemne ac simplex differunt tantum accidentaliter, & circumstantia solemnitatis (licet demus aliquantulum culpam angere) non molunt auget: sicut nec etiam multum angere si violator castitatis esset Doctor, aut Sanctior, aut maximis à Deo beneficiis affectus.

CAPUT XVIII.

Circa peccatum Luxurie quod est contra naturam.

PROBL. XXIX.

188
Est & non est propriè Sodomia, cum virum feminam, etiam propriè uxore, rem habet in vase prepostero.

Sed quidem peccatum luxurie contra naturam illud, quo pernicietur ordinatio quem natura cetera animantia docuit, & quo prolixi conceptio fieri nequit. Cuius diximus sect. i. quinque esse species. Primum (as recolo) peccatum contra naturam est, si queratur voluptas carnalis per corruptionem absque feminæ coniunctione: & hoc pollutio, seu molitiae vocatur. Secundum, si queratur in coniunctione animantis alterius naturæ, verbi gratiâ cum bestia: & vocatur bestialitas. Aut cum Dæmone: & congressus cum Dæmone dicitur. Tertium est, si queratur cum persona indebiti sexto in vase indebito: & est propriè Sodomia. Quartum si queratur per coiunctionem cum feminâ, haud ordine naturali seruato: & est innaturalitas. Quintum, si queratur sine instrumentis & organis à natura ad hunc inditus finem: & erit congressus feminæ, cu feminâ, quia ad Sodomiâ imperfectam, vel pollutionem perfectam reducitur. Omnes hæ modi contra naturam inter se comparatis sunt speciei diversæ. Quia illorum singuli malitia, ac turpitudinem peculiarem repugnatem castitati continent. Lefsi. 1.4. c. 3. dub. 1.3. num. 90. & omnes. Quæsirom autem, num censenda proprie Sodomia, cum vir cum muliere, etiam propria uxore, rem habet in vase prepostero?

Est quidem. Quia Sodomia est diuortij causa sine si actus sine passione: vt gravissimi affantur Doctores, qui quidem minimè distinguunt, ac perfecta, ac imperfecta sit, vocantes absolute Sodomiam huiusmodi congressum. Qui quidem capitali ignis pena vindicatur. Sic Iuli. Clar. li. 5. sentent. §. Sodomia. numer. Decimus ad lib. si qua mulier. num. 9. c. de secunda. mpt. Sanchez lib. 1. o. de matr. d. 4. num. 7. & num. 5. assertit, cum propria uxore prepostero coitum esse Sodomiam, nec dicit esse imperfectam, vel perfectam. Contestatur D. Tho. 2. 2. quæf. 154. art. 15. vti docet, dari veram Sodomiam inter duas faminas, si se tentent modo virili ordine prepostero: & idem dicteret à fortiori de Sodomia, quæ inter virum ac feminam, etiam propriam patratur.

Non est propriè Sodomia. Quia solum vera, ac propria Sodomia datur inter duos viros, quando unus alterum vase prepostero polluit: quamvis omnes huiusmodi actus Sodomici equalibus penis puniantur, & licet quod pcam diuortij sint aquales. Ita Fagund. Decal.

1.6. cap.

324 Theologiæ Moralis. Lib. XXXII.

lib.6.c.9.num.8.Socas in 4.dist.36.qu.2n.art.1.
Ludou. Lop. p.2. Instr. de matrim. c.14. Graf. p.1.
decis. lib. 2. 8.4.n.15.D. Anton. p.3. tit. 2.c.21.
§.5. & alij communiter.

191
Hoc verum
existimo.

Hoc verum existimo. Nec enim firmum est fundamentum, Auctores illos asseſſuisse sodomitam inter virum, & vxorem esse separatio- nis causam, vt credantur, de perfecta sodomitam fuisse locutus. Certè D. Thomas veram sodomiam vocitata congregatum fœminam cum fœmina, nec tamen dilinxit, nūm esset per- fecta.

num. 6. Diana part. 7. tract. 12. resol. 11. & alij, quos ipse preſlo nomine me- morat.

Idem affirmo, monens casum Sodomie non 197
in cunctis Diœcesisibus referuari, sed in aliqui- bus. Vbi igitur referuatus fuerit, poterit eſſe
modi fœmina sine ordinarij licentia, & sine priuilegio absolui.

PROBL. XXXII.

Sodomiam exercens vir cum fœmina eſt, &
non eſt referuacioni obnoxius.

Et quidem. Quia talis verè dicitur Sodo- 198
miam exercere. Sic Iuli. Clat. lib.5.ſentent. Eſt obnoxia
ſ. Sodomia, num. 1. Deci. ad 1. ſi qua mulier, num.
mer. 9. Fagund. lib.6. Decal. cap. 9. num. 7. & 8.
& alij.

Non eſt. Quia huiusmodi congregatio non 199
eſt propriæ Sodomie, vt ipse Fagundez num. 8. Non
fatur. Cur ergo referuacionis pena ad Sodo-
miam impropriam eſt extendenda? Sic Diana
part. 7. tract. 11. resol. 11. Mazuchel. de caſib.
refer. part. 2. caſu 10. num. 3. Dicatil. de inſi. &
iure lib. 1. d. 3. dub. 10. num. 32.3. & alij, quos ci-
tat & sequitur Mazuchel. de caſib. referu. d. 2.
cap. 12. num. 17.

Huic hæreſe ſententia. Quia in Sodomia 200
propria delinquitur non ſolum contrā vas, ſed
etiam contrā ſexum. At maſculus præpotere
fœminam cognoscens, licet non feruerit vas,
feruat tamen ſexum: Ergo præpotere Sodomiam
non commitit.

PROBL. XXXIII.

Patiens inculditur, & non inculditur in caſu
Sodomia referuato.

Includitur. Quia tam agens, quam patiens 201
propriæ dicitur Sodomia perpetrare pecca- inculditur
tum. Licet enim verbum committere, (quo re- plauſi
ſeruationis decretum vitur) propriæ delinquit
actionem, nō passionem: tamē quia ambo ſunt
in genere delicti eodem, ſinguli referuacionis
pena afficiuntur. Equidem in correlatiis,
quod in uno diſponitur, in alio diſponitur el-
ſe censetur. Sic Bordon. in confil. regular. ref. 3.
3. qu. 22. num. 44. & alij communiter. Ut alſe-
rit Diana p.7. tr. 12. resol. 11.

Non inculditur. Quia decretorum verba in 202
ſua propria ſignificatione ſunt accipienda pre- Non incul-
cipue in odioſis. At verbum Committere pro- ditur.
priæ agentem, non patientem designat. Ita Al-
fonſ. de Leon. de Cenſur. recollect. 3. num. 7. Mat-
chin. de Ord. tract. 1. part. 8. cap. 4. num. 20. &
Bordon. cit. a. refol. 48. qu. 5. num. 2. putat hanc
ſententiam haud eſſe improbabilem.

Communi prima adhæreſe ſententia, mo- 203
nens, procedere, modo, agens ſeminet in- primam ſe-
vas. Nam cum actio ipſi poeſſum tribuatur, ut
ſi ea perfecta non ſit, crimen referuacioni non
ſubicitur: neque ex parte patientis, licet fe-
men emittat; complementum enim peccati- ſtendendum eſt ex parte agentis, vt qui eſt
patiente nobilior.

PROBL.

ESCOBA P
Theof Mor:
Tom. III. IV
E IV.

192
Tinetur ſan-

193
Non tinetur

194
Hac ſen-
tentia probabi-
lier eſt mihi

195
Incidit in re-
feruacionem.

196
Non incidit.

Tinetur proſecūd. Quia agens in peccato
Sodomia ſeminat, patiens verò non. Er-
gò tenetur manifeste, vtrum fuerit agens,
vel patiens. Et quia ſi non explicetur, Confeſſorius
intelligere poterit de Sodomia acciua.

Sic eminentiſ. Card. de Lugo, de quo aſſerit
Diana p.7. tr. 10. refol. 8. ſic contra eum olim
argumentum fuſſe. Machad. tom. 1. lib. 2. p. 3.
tr. 19. docum. 8. num. 4. hanc ſententiam ait eſſe
probabilem.

Non tenetur. Quia licet peccatum agentis
grauius ſit, haud eius malitia adeo increſcit,
vt ſpeciem muret. Ita Machad. citat. Diana ubi
ſupra Mazuchel. de caſib. referu. d. 2. c. 22. diſſe.
1. num. 21. Addo Filiūcūm probabilem ſen-
tentiam eſſe aſſeruisse, omnia peccata contrā na-
turam vniuſ ſpeciei inſinuare eſt, non ſubalter-
na. Quam ſententiam admittit Caramu. ad
Reg. D. Benedicti d. 66. num. 983. Scio contra-
riam eſſe probabilem.

Existimari, hanc ſententiam ſatis eſſe
probabilem. Quia circumſtantia illa non ſe-
minatioſis ex parte agentis minuens eſt: Sed
circumſtantia minuenteſ intra eandem ſpecieſ
non ſunt neceſſariò ſatenda. Attamen
probabilior eſtero primam ſententiam.
Quia valde eſt probabilius peccata contrā
naturam, quaꝝ proximo Problemate numero
187. recenſuimus ad diuerſas ſpecies per-
tineare.

PROBL. XXXI.

Fœmitia cum altera fœmina ita congre-
dięs, vt maſculi gerat vices, & effuſio
fœminis intrā vas naturalē ſequatur, in-
cidit. & non incidit in referuatum Sodo-
mia caſum.

195
Incidit in re-
feruacionem.

196
Non incidit.

Incidit. Quia huiusmodi coitus innaturalis
eft, & cum ſexu indebito. Sic Lopus de caſib.
referu. part. 2. caſu 10. num. 14. & alij.

Non incidit. Quia licet actus hic ad Sodo-
miam reducatur, cum inter personas eiusdem
ſexus geratur: tamen non eſt propriæ Sodo-
miae; quamvis enim non ſeruerit ſexus, ſer-
uerat vas. Ita Mazuchel. de caſib. referu. d. 2. c. 22.

Sect. II. De Præcep. 6. & 9. Problemata 325

PROBL. XXXIV.

*Qui in vase præpostero Sodomiam inchoat,
sed postmodum semen extra vas pro-
fundit, & non incidat
in reservationem.*

204 **I**ncidit quidem. Quia iam crimen satis contumeliam quidam. **I**pletum in genere Sodomia censetur; nec dolus debet delinquenti patrocinari; aut quis ex nequit reportare commodum. Sic Fagund. *Decal. l. 6. c. 9. n. 8.* citans multos.

205 **N**on incidit. Quia licet sic delinquens à non incidat peccato iniquitate cum aliqua circumstantia Sodomiae coniuncto non excusat, non tamen actio illa referenda est ad legem reservationis: à qua quidem non excusat sui dolis ratione, sed quia non deliquerit cum omnibus illis circumstantiis, quibuscum hoc peccatum referatur; sed minuit, & sub alia crimen posuit specie Ita *Lupus de casib. reser. p. 2. l. c. 10. n. 13.* Bordon. *confil. regular. resol. 48. n. 17.* Leo de censur. *recol. 6. n. 8. 73.* & alij.

206 **C**rediderim. **P**räfatum auctum Sodomiam non esse completam, sed inceptam, vnde in reservatione non includitur: referatio enim delictum perfectum, ac consummatum solummodo respicit. At contraria sententiam satis probabilem esse iudico. Scio Mazuchellum de casib. reser. d. 22. n. 14. assertum, huicmodi delinquentem, licet in reservationem non incidit, remittendum tamen ad superiorem esse, ne ei sua frus patrocinet. Hoc quidem minimè admittam. Nam si in casum referatum non incidit, vndenam superiorem adire tenebitur?

PROBL. XXXV.

*Impuberes incident, & non incident in So-
domia reservationem.*

207 **I**ncludunt omnino. Quia Episcopi absoluere loquuntur. Ergo referatu absolute est intelligenda. Ag non impuberis ceteris legibus obligantur, ac censuris? cur non huic? Num peccare possunt? Ergo & ligari peccati illius reservatione. Sic Mazuchel. de casib. reser. d. 2. c. 22. n. 12.

208 **M**inimè incident. Quia licet illigentur reservationibus iis peccatis, que carnalia non sunt: v. gr. homicidium, blasphemia, &c. iis autem que sunt adnexæ peccatis venereis non illigantur, cum regulariter loquendo non complant. Ita *Lupus de casib. reser. p. 1. dist. 4. n. 6.* Bordon. *confil. regular. resol. 38. n. 18.* Diana p. 7. n. 12. resol. 11.

209 **I**dem opinor. Nam huicmodi crimina non tribuuntur impuberibus ex c. 1. de delict. pueror. Quia nequeunt seminar. Quid si quandoque semen emitant? Non ideo incident. Nam referatio, instat aliarum legum, ad ea, que rādō accident non aptatur. *I. Nam ad ea, ff. de leg.* Et hoc procedit, etiam quando impubes patitur, pubere agente. Pubes in hoc casu reservationi est obnoxius, non tamen impubes. *Esco. & Mend. Theol. Moral. Tom. IV.*

Ex eo enim quod puberis admisetur, non amittit impuberis exemptionem: non obstante, quod agens patiens pari pena debant puniri. Quia id procedit, quando lex intendit utrumque punire, quod in casu prælenti non accidit.

PROBL. XXXVI.

*Qui cum virgine copulam Sodomiticam
gesserit, tenetur, & non tenetur, vir-
ginitatis circumstantiam in
confessione operire.*

210 **T**enetur planè. Quia virginis parentibus aliquam proculdubio infert iniuriam. Sic nonnulli, quorum sententiam Trullench probabilem esse testatur *Decal. 10. 2. l. 6. c. 1. dub. 3. §. 2. n. 3.* citans Bonacinam.

211 **N**on tenetur. Quia huiusmodi copula non habet specialem stupri malitiam, cum integritas virginis minimè violetur. Vnde sufficit, ut pœnitens dicat, se cum feminam copulam Sodomiticam gessisse. Ita *Dicastil. de inst. l. 1. d. 3. dub. 1. 9. numer. 28.* Trull. *citat. Caram. in reg. D. Bened. d. 66. concl. 12. numer. 101.3.* Diana p. 7. n. 12. resol. 14.

212 **H**oc probabilem esse reor. Nam licet aliquam iniuriam parceribus gerat, non tamen clavus virginis violat, nec cum minus ad matrimonium habilem reddit. Scio, Caramuelum addidisse, non teneri pœnitentem exponere, se Sodomiam cum feminam virgine, vel non virgine habuisse: sed sufficere, si dicat, se Sodomia peccatum gessisse. Quia Sodomia cum feminam vel cum viro solum differunt in genere entis non in genere moris. Quemadmodum ac furti aurum, vel argentum, aut ieiunium patie, aut piscibus violare. **Q**uod non displiceret.

PROBL. XXXVII.

*Qui Sodomiticè delinquit cum baptizato à se
vel cum eo quia facio lenavit ex fonte, vel
cum adoptato in filium: tenetur, &
non tenetur, in confessione hanc
exprimere circumstan-
tiam.*

213 **N**on tenetur. Quia nulla extat specialis lex, que huicmodi coitus prohibeat, praeter legem naturalem in genere prohibentem Sodomiticum crimen. Vnde si quis coeat cum eo, quem diluit, aut ex sacro fonte lenavit, vel quem adoptavit in filium: vel rem habeat cum aliquo, & postea cum fratre eius, non tenetur huicmodi circumstantiam in confessione exprimere. Sic *Azor. 10. 3. l. 3. c. 18. q. 4.* Mazuch. de casib. resol. 2. c. 21. n. 23.

214 **T**enetur quidem. Quia ex ipso, quod lex Ipmiana positiva hanc cognationem spiritualem, vel legalem constitutam, quia naturaliter refusat, ut contra rectam rationem sit, non seruare erga præfatas personas debitam reverentiam, ac pietatem. Et quid si quis accedat ad illam, quia baptizavit, naturali copula, peccat contrareverentia illi.

Ecce debitam

326 Theologiae Moralis Lib. XXXIII.

debita tanquam spiritualiter cognata, ut omnes fatentur: Quia ergo non peccet, si ad baptismatum a se Sodomitice accedat: Ita Dicastil. de inst. lib. 1. d. 3. dub. 18. num. 300.

215
Huius hacten
sententia.

Porro P. Dicastillo sententia admodum est probabilis, cui ut securiori adhucere. Nam quod D. Azorius dicit de lege positiva inducente talem cognitionem, que solum sese extedit ad matrimonij impedimenta: potius nostram sententiam probat. Tale enim impedimentum inductum supponit quasi prioritate natura (spiritualem cognitionem, vel legalem). Quia non sunt tales cognationes, quod sint talia impedimenta: sed potius talia impedimenta sunt, quod sint tales cognationes. Itaque post illa cognitione, iure naturae exigitur reverentia, ac pietas, contra quam fieri luxurioso congressu, & non minus in Sodomitico, quam in naturali. Attamen Azorij mei sententiam satis probabilem esse existimo.

PROBL. XXXVIII.

Circumstantia incestus in copula Sodomitica est, & non est distinctione graduum explicanda in confessione: sed sufficit, & non sufficit dicere: Sodomiticè cum affine, vel consanguineo deliqui.

216
Sufficit quidem.

Sufficit quidem. Quia licet in proximiori gradu, v. gr. in primo, & secundo, aggrauatur incestus, sed non mutat speciem. Certe ea personarum coniunctio, quia in copula naturali constituit incestum, constituit etiam in innaturali sed incestus in copula naturali etiam in primo, & secundo gradu, specie non differunt. Ergo neque in copula Sodomitica. Sic Auersta de paenit. q. 10. s. 9. Machad. 10. 1. 2. p. 3. tr. 1. docum. 8. num. 3. hoc putat esse probabile. Diana p. 7. tr. 12. resol. 16. Trul. Decal. tom. 2. l. 6. cap. 1. dub. 7. num. 5.

217
Non sufficit.

Minime sufficit. Quia ille innaturalis concubitus mutat speciem (sicut naturalis) in gradibus quidem prohibitis omnibus consanguinitatis vel affinitatis, ob specialem deformitatem, & malitiam, quae adiicit reverentiam propinquioribus debita. Ita Caietan. à Machado citatus, cuius sententiam ipse probabiliorum putat. Cardinal. de Lugo de paenit. d. 6. s. 6. §. 2. Fagund. Decal. l. 6. c. 6. n. 21.

218
Sententia
Auctoris.

Ego sane existimo sententiam satis esse probabilem, secundam autem communiorum, & probabiliorum. Quia autem primam lectari voluerit, (quam fuisus Diana part. 1. tr. de circumst. resol. 3. 1. exprimit, & Mazuchel. Tr. de casib. reser. d. 2. cap. 4. num. 28. & cap. 22. num. 23. confirmat) obligationi confessionis satiscitat dicendo, se cum affine, aut consanguineo Sodomiticè concubuisse. Hoc equidem de Sodomia in primo & secundo gradu consanguinitatis, vel a filiis (qui explicari debent in confessione) afferui. Circa tertium autem vel quartum gradum hec accipere. Si agimus de affinitate inter Sodomiticos orta ex copula licita, hoc est, que causata fuit propter matrimonium contractum, & consummatum ex parte unius Sodomitæ, vel utriusque cum consanguinea alterius intraevertum vel quartum gra-

dum: crediderim, illam esse Sodomiam incestuosa, quia illi duo sunt verè affines, inducta affinitate iure positivo: qua inducta resultat pietas & reverentia seruanda erga affinē. At si illa affinitas solum consideretur respectu copulæ illicite, non erit Sodomia incestuosa, quia post Tridentinum affinitas ex copula illicita ultrasecundum gradum non progreditur: unde cessat specialis illa ratio pietatis ac reverentiae debita illi tanquam affini solum ergo erit culpa Sodomitica. Verum tamen si loquamus de gradibus consanguinitatis, putarim vsque ad quartum gradum esse Sodomiam incestuosa. Quia vsque ad quartum gradum agi oculatur in iure positivo consanguinitas, & vsque ad illum communis estimatione coniunctio consanguinis peruenire censetur. Quia consanguinitate sic estimata, iure naturae resultat, ratione illius deberi reverentiam, & pietatem, atque ad eam a quovis congressu luxurioso abstinentiam. Non tamen distinguuntur incestus species propter terciu ac quarti diversitatem: quae diversitas neque in copulis naturalibus ad generationem deseruentibus cauat specificam incestus diversitatem.

PROBL. XXXIX.

Clericus rem habens cum feminâ in vase præpostero incurrit, & non incurrit panas Bulla p. 5. contra Clericos Sodomitas.

Suppono huiusmodi Bullam tantum pertinente ad forum externum, in modo non esse Nonnulli vsu receptam circa conscientiam forum. Graff. suppon. 1. decisi. l. 1. c. 90. num. 4. & 5. Belloch. de casib. reser. p. 1. q. 1. n. 22. 1. Aquila de censur. part. 7. dub. 7. concl. 7. Henr. sum. l. 14. c. 5. n. 1. Quaranta v. Sodomia. Filiius. de casib. reser. p. 2. c. 7. §. 1. n. 8. Attamen quia potest accidere, vt praefata Bulla sit alicubi vsu recepta, & quia nonnullus sum. c. 1. 7. n. 2. 49. opinatur, vsque in conscientia obligato: nonnullas elucidabo questiones. Rogarim itaque, an clericus habet Sodomiticè cum feminâ huiusce Bullæ penas incurrat?

Incurrit plane. Quia concubitus cum feminâ in vase præpostero est verè Sodomia. contra quam Bulla gladius exeritur. Sic Say. de censur. l. 7. c. 1. n. 2. 3. Garcia de Benf. 10. 2. p. 1. c. 10. num. 207. Quaranta v. Sodomia. Riccius in præs. p. 3. resol. 60. n. 4. & alij. Vnde Gambacurta de cib. reser. casu 1. mon. 1. & Homobon. ibi. p. 2. casu 5. s. 5. affirmant, concubitum cum feminâ contra naturam in casu referuato Sodomia esse includendum.

Non incurrit. Quia Sodomia est peccatum contra sexum, & debitum instrumentum: sed cum femina concubitus ille si non seruat debitum vas, seruat tam en sexum. Ergo non committit propriè Sodomiam in Extravagante illa contentam. Ita Azor part. 3. lib. 3. cap. 19. §. 3. Floron. de casib. reser. part. 2. casu 7. §. 1. num. 9. Belloch. de casib. reser. part. 2. quas 4. numer. 19. D. Tho 2. 2. quas 154. art. 11. Tanner. ibi. d. 19. 3. pun. 6. num. 149. Valent. tom. 3. d. 9. quas 3. pun. 3. Et Barbosa Collect. tom. 2. lib. 5. tit. 31. 6. 4. 10. probabile esse fatetur.

Exstimo

ESCOBA P
Theof Mor:
Tom. III. LV

ELV

PROBL. XLIII.

Clericus Sodomita occultus, & non est suspensus ipso iure: & si celebret, incurrit, & non incurrit irregularitatem.

232. *E*st quidem ipso iure suspensus, & si postea, *E*tiam post peractam penitentiam celebret, *E*st quidem ipso iure suspensus, in qua irregularitate solus Papa dispensat. Quia licet nec Canones, nec vlla iura sunt, que huiusmodi penam indicant: tamen propter criminis enormitatem id est afferendum. Sic Salzed. in addit. ad pract. crimin. *L*ernar. *D*iaz. c. 8. & multi alii citati à P. *H*enriq. l. 3. c. 36. n. 1. lit. A. & à *P*etru *G*enedo in collect. ad ius canon. p. 2. collect. l. 30. n. 1. *C*ouar. in *C*lement. si furiosus p. 2. §. 1. n. 6. *I*ul. *C*lar. ad §. *S*odomia, n. 5. & alii.

233. *M*inimè est iure ipso suspensus, nec si celebret, incurrit irregularitatem. *Q*uia nullum quantumvis enorme crimen irregularitatem inducit, si notorium non sit, prater homicidium. *E*x venore, de temp. ordinat. dicitur, ex nullo crimen occulto quantumcumque graui, etiam degradatione digno, induci suspensionem, vel irregularitatem in suscepis, vel suscipiens ordinibus. *E*t c. fin. eod. tit. deciditur, nullum propter grauissima criminis, homicidio excepto, debere post penitentiam ab vni vel susceptione ordinum impediiri, nisi in iudicio fuerint comprobata, vel alias notoria. *I*ta *H*enriq. vbi s. & l. 14. c. 4. num. 1. lit. F. *A*uila de cens. p. 7. d. 4. dub. 7. *c*oncl. 7. *F*loron de cas. refer. p. 2. *c*asu 7. §. 1. *m*u. 7. *S*ayr. de cens. l. c. 1. n. 2. *F*inal. de cas. refer. *c*asu 9. n. 6. & alii, quos citat, ac sequitur *Barbo*. in co. *le*ll. to. 2. l. 5. *s*tr. 3. v. c. 4. n. 5. *G*arc. de *B*enef. to. 2. p. 11. n. 15. *F*agund. *D*e c. 1. l. 6. c. 9. n. 17.

234. *P*rima sententia merito ab omnibus ferè Doctoribus reficitur. *Q*uia neque suspensio, neque irregularitas aliqua incurrit, nisi in iure sit expressa, ut optimè probat *Suar.* to. 5. de cens. d. 4. *s*ec. 5. n. 4. & patet ex c. 1, qui, de irregularitate declaravit episc. *G*regorius I. X. in c. fin. de temp. ordinand. nulla criminis occulta, etiam enorma, prater homicidium, effere aliquem irregulararem. *L*ege *Bartolom* in addit. *glos.* p. 4. *refat* c. fin. dist. 25.

PROBL. XLIV.

Clericus vitium Bestialitatis perpetrans, incurrit, & non incurrit Bulla p. 5. v. penas.

235. *I*ncurrit quidam. *Q*uia lex penalis de casu ad casum extendit, quando eadem ratio militat, ut annotat *Glof* ad c. 1. de temp. ordin. v. *I*talia. *S*ic *Ricci*. *p*raxis to. 3. *resol.* 59. *L*edef. *sum*. to. 2. tr. 27. c. 11. *concl.* 4. *H*omob. *exam*. p. 2. tr. 11. c. 12. n. 26. *Vega* *sum*. to. 1. c. 102. *c*asu 2. *M*anu. *sum*. to. 1. c. 208. *numer*. 2. *Quaranta v. Sodomia*. *Belloch*. de cas. refer. p. 2. q. 2. *numer* trigesimo nono.

236. *N*on incurrit. *Q*uia bestialitas non est propter Sodomia, contra quam hac Bulla edita

fruit: & lex penalis non est extendenda ad casum non expressum, etiam si in illo eadem ratio innenatur, maximè in conscientia foro. *I*tà *Sanch.* to. 3. de matr. l. 10. d. 4. *numer* tertio. *H*enriq. l. 7. c. 30. *numer* 4. *lit*. C. *Garcia* to. 2. p. 11. c. 10. §. 2. *numer* 205. *C*astro de legib. l. 6. c. 3. *numer* quinto, & c. 4. *numer* primo. *Diana* p. 2. tr. 17. *resol.* 6. 6. *Barbo*. in collect. to. 1. l. 5. *tit*. 1. c. 4. *num*. 11.

*V*eriorem admodum hanc puto esse sententiam. *N*am legem penalem minimè extendendam ad casum non expressum, nille patet exemplis. In *Clem.* vni. de consang. & affin. excommunicantur Moniales professa cuicunque nubentes, & accipientes illas in uxores: & etiam professa matrimonium inuenientes; & tamen si aliqua feminis facultatis coniugium cum professo iniret, praefata excommunication non incurriteret, vti viri ducens moniale: & tamen eadem ratio militat. *A*t quia textus loquitur de masculis nubentibus cum monialibus, & non de feminis nubentibus cum professis, mulieres saeculares nubentes cum professis non incurrent censuram, ex enim penalis restringenda, & non amplianda etiam ex rationis identitate. *C*oncil. Tridentinum excommunicatione vulnerat omnes, qui cognit mulieres ad monasterium inveniuntur; & *Sanch.* sum. to. 1. l. 4. c. 4. *numer* tertio, cum *Suar.* *Ban-*nes, afferunt, sub mulierum nomine non esse includendos viros: & tamen esti Concil. de solis cogentibus feminas loquuntur, eius ratio finalis, quae est ingressus libertati consulere aquae in viris coactis procedit, &c.

PROBL. XLV.

*S*i pollutio accidat alicui in plena vigilia, in qua effusione potest reprimere tenetur, & non tenetur, id prastare.

238. *A*liquando pollutio partum est in somno, *A* partum in vigilia: v. g. si commocio car. *statu-* *nis*, & decisio seminis calecentibus spiritibus, *florion*, in somno contingat, effusio verò in vigilia accidit autem vel in vigilia plena, in qua homo plenam habet cohibendam libertatem: aut semiplena, in qua imperfecte enigilat, & non habet plenam libertatem cohibendi. *C*ertè si commocio carnis, & decisio seminis contingat in somno, effusio verò illius in vigilia semiplena accidat, in qua quis perfecta non fruatur libertate ad se cohibendum, nullum puto esse peccatum, nec veniale quidem (quoniam *Tolet.* docet esse veniale sed nullum video fundamentum.) *Q*uestio igitur est, num si pollutio huiusmodi accidat in plena vigilia, in qua effusio non potest reprimere, id prastare tenetur?

239. *T*enetur plene sub morali. *Q*uia si non reprimitur, datur consentendi periculum, & qui periculum amat, in illo deperit. *Sic Tolet.* l. 5. c. 13. *initio*. & alii.

240. *N*on tenetur nec sub veniali effusione reprimere, sed sufficit, non complacere. *Q*uia iudicanda est pollutio magis secundum eius principiū, quam secundum finem, principiū autem illius in somno accidit, finē hominis libertate: postmodum verò cū semen iā è libis decidit in somno, est in via naturali ad foras erumpendū.

ESCOBA. P.
Theof Mor.
Tom. III. IV.

ET IV.

Sect. II. De Præcep. 6. & 9. Problemata 329

241
Secundam
sententiam
amplior.

Vnde difficillimum est illud in vigilia cohibere, cum illa effusio sit velut naturalis. Quemadmodum si quis vulnus alicui somno profus, & citra libertatem infigeret, ex quo magna sanguinis copia in vigilia postea profunderetur, nullum daretur peccatum in ipsa effusione, cum naturalis sit, & naturaliter est vulnere profus; daretur tamen in percussione si extra somnum in libertate fieret. Ita Nauar. sum.c.16.n.7. Sa v. Luxuria, n.1. Filiuc. tr. 30. n.147. Graf. l.2. Decis. c.81. num.14. Azor. tom. 3. c.24. Corduba. lib.2. ques.2. Sotus in 4. d.12. q.1. a.2. Sanch. l.9. de mair. d.17. n.19. Fagund. Decal. l.6. cap.9. num.28. & alij.

Certe de illo periculo, quod Toletus memorat, non loquimur, quia extrinsecum est, &cluso ergo illo periculo, secundam teneo sententiam. Quia non sufficit, posse plenam euigilatem recipere illam naturalem feminis profusionem, ut id gerere debeat, nisi aliunde id facendi adiut obligatio: At nulla talis obligatio datur, sicut nec in Confessore datur, neque in doctore, qui dum docet, aut confessiones turpes audit extra consensum, pollutionem patitur. Et si inuitu alicui feminis fluxum patienti ea effusio contingere, nullum est peccatum, nec illam reprimere teneretur, vt Nauarrius vbi supra docet. Attamen te puritatis amator ostendes, si interno deuotionis actu, vel extera penali actione curaveris huiusmodi voluntatem confopire.

PROBL. XLVI.

Mortale est, & mortale non est deliberare desiderare in vigilia, vt tibi, vel alteri pollutione eveniat in somno ob aliquem finem bonum. v. gr. ob corporis sanitatem, seu ob libidinis mitigationem.

242
Mortale est. **M**ortale est. Quia pollutio intrinsecè matia, sicut fornicatio, adulterium, &c. quæ propter nullū finē possūt in somnio desiderari. Certe pollutio procurari nō potest, ergo nec desiderari. Sic Sotus in 4. d.12. q.1. a.7.

243
Mortale non est.
eff.

Mortale non est. Quia desiderare simplici effectu causæ aliquā, & effectu indifferēt, non est peccatum: nec enim desideratur effectus peccaminosus, nec peccatum: sed quid indifferens pollutio autem facta via & modo natura. Ii per causas à natura constitutas finē omni libera cooperatione, est indifferens ad bonū, & malum: & finis ob quem desideratur, est bonus, & per se optabilis, ac appetibilis: Ergo in tali pollutionis desiderio ob talen finem nullum erit peccatum. Ita Nauar. sum.c.16.n.7. Angel. v. Pollution. n.1. Sa v. Luxuria. n.12. Syluest. v. Pollution. n.2. Tolet. l.5. c.10. n.2. D. Antonin. p.2. tit. 6. c.5. Fagund. Decal. l.6. c.9. n.31. Vafq. 1.2. d.115. c.1. Sanch. sum. l.1. c.2. n.18. Filiuc. tr. 30. n.144.

244
Hoc verum
eff. induc-
tim.

Nullum peccatum esse iudico desiderare aliquem, vt sibi vel alteri sine culpa pollutio in somno eveniat ad eiusmodi bonū finem: vnde reiicio sotii sententiam: Nec enim vales argumentū: Pollutio procurari non potest: ergo nec desiderari: nā benē possūt desiderare mortem cuique Rempublicam cū multorū ruina admī. Eſcob. & Mond. Theol. Mral. Tom. IV.

nistranti, vel de ea eveniente gaudere: & tamen non possum eam licetē procōsere. Non tamen abnegarim: curius esse castitatis amatori, ad matorēnque eius perfectionem, eam nec ob honestum finem desiderare.

PROBL. XLVII.

Quando causa pollutionis eveniat in somno, est mortalis in genere luxuriae: s. & non est mortalis pollutio eiusmodi.

245
V
erba impudica, turpes cogitationes, & tactus licet sint crimina lethalia, & causa per se ad pollutionē ordinata: pollutio tamen prævia ex tali delestatione in somnis evenientia peccatum lethale non est. Quia causa illa in genere luxuriae lethalis non influit efficaciter in pollutionē. Nam si quādo cogitatio turpis, aut impudica verba prædicta sunt, nō influit, quomodo credi potest influxuā, quādo absentiā, vt potē in somnis: Pollutionem igitur ex tali delestatione evenientā qui prævidet, nec tamen vult, lethaler non delinquet. Sic Sancius in select. d.21. n.15. & d.13. n.29.

Opus illicitū mortale in genere luxuriae qui perpetrat, prævidens euētrum in somnis pollutionem lethaler delinquit non solum in specie peccati illius quod gerit, sed in specie mortalitatis. Quia huiusmodi opus per se graviter in illam concurrit pollutionem. Ita Sanch. l.9. de mair. d.45. n.30. Bonac. de mair. q.4. pum. 10. n.9. & communiter plures alij.

246
Equidem pollutio prævia, sed non intenta in ebrietate, nimia comedione, &c. peccatum ²⁴⁷ *autoris in diecum* lethale non est: quia res huiusmodi ex propria ratione ad pollutionē non ordinantur, & ideo non gravior, sed leuiter ad illam concidunt: pollutio autē nō est culpa mortalis prout præcise volita in causa illam leuiter efficiet. At quādo causa est mortalis in genere luxuriae, vt verba turpia, tactus impudici, &c. tunc pollutio prævia est lethale peccatum: causa illa ex propria ratione ad pollutionē ordinatur. Vnde minimē audebo Sancij sententiā approbare. Ad dictum, pollutionē præuisam, sed non intentā ex actionibus peccaminis tantū venialiter in generel uxuriae, peccatum mortale nō esse: v. gr. si ex tactu leui manus, vifū, lectione aliquantulū libidinosa &c. Tanne. l.2. d.4. q. 8. dub. 6. n.123. pro sententia hac citat Suarrium, Sanchez, Villalob. Lessi. & alios, quorum sententiam probabilem esse affirmat.

PROBL. XLVIII.

Vir coniugatus semine intravas uxori. emisso, ab illa recedit, valde quādem affectu libidine: Potest haec, & non potest tactibus se ad pollutionem excitare.

248
Non potest.
N
on potest. Quiā actus ille iam omnino ex parte finis consummatus: ad generationem enim feminum feme non est necessarium. Sic Manūl sum. p.3. c.88. n. 4. Dian. p.2. tr. 17. refol. 38.

Dd 3. Potest

330 Theologiae Moralis Lib. XXXIII.

249 *Potes quidē* Potest quidem. Quia alias euidentissimo lethalis peccati periculo foeminae exponerentur, cum frequenter prius eminent in feminis que recedente viro valde irrita remanet libido. At tunc illa provocatio non est illicita quia est actus coningalis perfectio, ac consummatio. Nam licet muliebre semen non sit ad generationem necessarium, valde tamen confer. Ita Sanch. de marr. l. 9. d. 17. n. 12. Bonac. de marr. q. 4. pun. 6. n. 15. Probabilis sententia haec à Filliatio tr. 10. n. 130. vocatur, & illam Lessius l. 4. c. 3. dub. 14. num. 94. in edit. Parisiensis anno 1618. amplectitur. Zanard. in direct. p. 1. de marr. c. 41. §. undecimo dico. Homobon. de examen. Eccles. p. 1. tr. 7. c. 2. 8. q. 126.

250 *Prima sententia adprobata.* Ex auctoritate existimo probabilem esse sententiam secundam sententiam. Ast hærendo rationi minime adprobarem ob prima sententia fundamentum. Certe nimis illa foemina irritatio non debet honestare actionem, qua est ex se intrinsecè mala, cum necessaria non sit ad generationem. Crediderim tamen maritum non posse si ab uxore moneatur, recedere licet, donec ipsa perficiat, ne huiusmodi periculo exponatur.

CAPUT XIX.

Circa Raptum.

PROBL. XLIX.

Vt incurvantur pena iuris Canonici, & Tridentini contra raptore sacerdotum, necesse est, & necesse non est ut fieri raptum causa matrimonii: sufficit, & non sufficit fieri causa libidinis.

251 *Intelligenda sunt de viro qui raptu.* **P**ONAE Concilij de vtroque raptu intellegenda sunt: vnde si quis foeminae cœla coningij rapiat, siue causa libidinis explenda, penas Concilij. s. 14. c. 6. expressas plenè incurrit. Quia Tridentinum innovat penas per antiquos Canones raptoribus impositas, quæ vtrumque raptum comprehendunt. Et quia vbi textus est dubius, rubrica, ac titulus, sub quo comprehenditur, illius declarat intellectum. Cū ergo textus concilij continetur sub titulo de raptoribus, & comprehendat omnes raptore, etiam Clericos & Sacerdotes, qui causa matrimonii foeminas rapere non valent, cum ratione ordinis sacri sint ad contrahendum inhabiles: perspicuum est, voluisse Concilium omnem raptore comprehendere, siue causa libidinis tantum, siue causa matrimonii incurri dumtaxat, siue causa viri que rei simul foeminas abripant. Sic plures relati à Sanch. l. 7. de marr. d. 13. Sa. v. Matrim. n. 9. dicens, ita declarat sacram Cardinal. Congregationem. Vela de pan. delictor. c. 29. Verac. in append. ad specul. fol. 81. & vnde probabile esse Santiust affirmat n. 3.

252 *Non sunt de causa inenudi matrimonii facta non causa libertatis, que raptum libidinis. Quia penas sunt restringenda, & non intelligenda amplianda.* Quare cum Concilium velit tatum libertati matrimonii facere, perspicuum est v-

luisse suis penas raptum solummodo causa cœiugij factum comprehendere, non causa libidinis. Deinde Concilium intendit corriger Caput finale de raptoribus permittens matrimonium inter raptorem & raptam, & vt illud corriger, irritat tale matrimonium, dum raptus sub raptoris inest potestate, siue liberè & sponte consentiat, siue non. Quare cum de hoc raptu, qui causa matrimonij sit, loquatur, immixtum ad raptum causa etiam libidinis factum extenditur. Ita Sanch. l. 7. de marr. d. 13. n. 4. Fagund. Decal. l. 6. c. 10. n. 4. Farinac. to. 4. prax. q. 145. n. 2. Salze. ad præf. Bernardi Diaz. c. 78. fine. Manu. to. 1. sim. c. 213. n. 7. Vega to. 1. sim. c. 34. casu 157. notab. 1.

Hanc sententiam reor esse veriorem. Nam 253 decretum hoc penale Concilij ponitur in rubrica, & sub titulo *De reformatione matrimonij.* Solum ergo loquitur de raptu causa illius inenudi facto, non causa libidinis. Porro vbi textus est dubius, rubrica probat, qualiter se intelligendus, vnde cum dubium sit, an textus Concilij raptum causa libidinis actum comprehendat, rubrica probat non intelligi, cum de raptu tantum matrimonij causa facto loquatur.

PROBL. L.

Mulier rapiens aliam mulierem libidinis causa, est, non est pena ordinaria Iuris punienda.

254 **E**st quidem punienda pena ordinaria iuris, non penam mortis, quæ est iure civili raptoribus constituta; non arbitaria Iudicis. *Et punienda ordinaria iuris non est.* Quia leges, quæ de viris raptoribus loquuntur, utriusque de illis loquuntur ratione frequentioris vius: sed non impidunt, quominus verba legis ad casus minus frequentes etiam extendantur: sicut textus omnes interdicentes debiti petitione incepsuosis, de solis viris loquuntur, & tamen de foeminiis etiam sunt intelligendi. Sicut Cynus ad l. 1. n. 8. C. de raptu virg. Salice. l. 1. n. 7. Ioan. de Platea. & sim. autem. vol. 2. Practica radi rubr. de raptor. n. 10.

255 **N**on est punienda pena ordinaria iuris, sed Iudicis arbitria. Quia leges non fuere loquuntur de viris ratione frequentioris vius; sed loquuntur fuere de viris, non de foeminiis; quia raptus contingere poterat, vt foemina virum raperet; & vius calus rarissime contingens non comprehendetur in legibus, licet comprehendatur aliqui, quia aliquando sunt frequentes, & aliquando contingunt, quaminus non ita frequenter. Ita Decian. l. 8. c. 7. n. 28. Menoch. de arbitr. q. 1. casu 19. in addit. n. 30. & 31. Fagund. Decal. l. 6. c. 10. n. 8. Sanch. l. 7. de marr. d. 12. n. 14.

256 **V**erior mihi haec sententia est. Nam quoniam apponentur legi illa verba gratia frequentioris vius: adhuc iudico non comprehendendi foeminiis viros rapientes; quia non est eadem ratio de illis, ac de viris, cum foeminae leiores sint, & facti detestationem non considerent. Excipio tamen, nisi rapiens esset hermaphroditus, & intenderet libidinem sexu virili explere.

PROBLEM.

Sect. II. De Præcep. 6. & 9. Problemata. 331

PROBL. LI.

Masculus causa libidinis masculum rapiens, est, & non est ordinaria legis pœna obnoxius.

²⁵⁷ *C*um casus hic aliquando contingere ^{est obnoxius.} *G*leat, licet non ita frequenter: raptorum hu-
iulmodi ordinaria pœna mortis aptanda est
iure civili imposta. Quia multo turpis est
hoc crimen, quam raptus mulieris, cum ad
aetum contra naturam ordinatur. *Sic Cynus ad*
l. 1. num. 8. C. de rap. virg. Salicet ibi, num. 6. Ho-
stiens sum de pœn. raptor. num. 2. Vital. rubr. de
raptor. num. 4. Iacobus Nouel. regu. 17. 8. num. 3.
ampliat. 3. Carrera in præl. crimin. tract. de ho-
mic. num. 30. Conrad. præl. de raptor. num. 10.
Iul. Clar. S. Raptus, num. 32. Farinac. tom. 4. qu. 145.
num. 45.

²⁵⁸ *O*bnoxius non est raptor masculi capitali
legis pœna. *Quia l. 1. initio. Cod. de rapu. virg.*
verb. Feminarum, contrarium videtur suaderi,
aliter enim celer de masculis, quæ de feminis.
Nam cum simus in materia pœnatum, quæ
sunt restringendæ, & non ampliandæ, minimè
debenus ad masculos pœnam illam producere. *Ita Ghicland. l. de pœn. omisfar. coitus, qu. 10.*
num. 23. Iodocus in præl. crimin. cap. 95. rubr. de
raptu. num. 17. Decian. lib. 8. cap. 7. Fagund. De-
calog. lib. 6. cap. 10. num. 9.

²⁵⁹ *M*ibi haec
sententia
placeat. *C*ertè Imperator loquitur expressè de fe-
minarum, non virorum raptu: & si voluerit in
eis masculorum raptum comprehendere, eos
equidem nominasset, sicut feminas expressit.
*V*nde magis, mihi sententia hæc placet. *E*xprimit enim lex feminarum raptus, qui sepius
continguit, & videtur excludere raptus puerorum, qui rarissime solent accidere; quare pœna
arbitraria raptor masculi puniendus à Iudice, non ordinaria iuris.

PROBL. LII.

Parochus assistens matrimonio raptoris cum raptam nondum exià potestate illius in loco tuto, ac libera posita incurrit. & non incurrit pœnas Concilij, & Cap. fin. nempe suspensionem per triennium.

²⁶⁰ *P*remittit Tridentini sess. 24. ca. 6. decretum,
Nonnulla suppono. *D*ecernit Sancta Synodus, inter raptorum, & raptam, quidam ipsa in potestate raptoris manerit, nullum constitere matrimonium. *Q*uod si raptum a raptor separata, & in loco libero constituta, illum in virum habere consenserit, eam raptor in exorem habeat: & nibil omnibus raptor ipse, ac omnes illi consilium, auxilium, & fauorem præbentes sint ipso iure excommunicati, ac perpetuo infamis, omnianque dignitatum incapaces: & si Clerici fuerint, de proprio gradu decident, &c. *E*t cap. fin. de clandest. deponsat. Clericis auxiliis præstantibus, vel fauore per triennium suspensio indicatur. *Q*uislerim iam, num Parochus assistens matrimonio raptoris cum raptam nondum exià potestate illius in loco tu-

to constituta, incurrit Concilij, & præfati capitit pœnas?

*I*ncurrit quidem. *Q*uia si huiusmodi pœna fautori indicatur, fautor est hoc in casu Parochus prohibitis nuptiis assistens. *Sic Maiotus Concilij pœnas.*

*M*inime incurrit. *Q*uia si hæ pœna impunis, aduersus fautores, vel raptore, Parochus matrimonio assistens post raprum perfec-
tum, non illi fauet, cum iam transactus fuerit. *I*tà Sanch. lib. 7. de matrim. d. 13. num. 1. fine, &
l. 3. tota disput. 48. Fagund. Decal. lib. 6. cap. 10.
num. 20.

*F*alli proculdubio Maiolum existimo. *V*nde secundum teneo sententiam adiiciens, Parochu sine dubio incursum illas Concilij, ac Cap. fin. pœnas, si à parte ante eam assistentiam promitteret, quia animosor fieret illa promissione raptor ad patrandum delictum, & fautor raptoris esset.

PROBL. LIII.

Est, & non est raptus pœnis obnoxius. Concilij, & iuris communis obnoxius, si femina sui iuris consentiat, quamvis raptor impeditibus vim inferat.

*E*s raptus hisce pœnis obnoxius. *Q*uia hu-
iulmodi femina non habet sui corporis dominium, vt membra sua raptui illico ex-
ponat. *Sic Abbas ad c. penultim. de raptorib. n. 4.*
Angel. l. vni. de rap. virg. num. 5.

*N*on est raptus hisce obnoxius pœnis. *Q*uia
volenti, ac consentienti nulla sit iniuria: *vnde Non est,*
cum illa sui iuris sit, & volis, ac consentiat, ne-
mini sit propriæ iniuriantae proinde talis raptus
verè, & propriè non dicitur raptus, sed impro-
priè, ac latè modo. *I*tà D. Thom. 2.2. qu. 15. 4. art.
7. Nauar. lib. 5. consil. tit. de raptor. consil. 1. num. vni.
Sanch. lib. 7. de matrim. d. 12. num. 4. & 6. & alij
apud ipsum.

*H*oc verum puto. *N*am femina raptæ verum
habet sui corporis dominium, vt licet raptui, *Hoc verum*
& copula illud exponat. *Vnde si illicite libens puto,*
& volens exponit, contrâ sextum præceptum
delinet, eritque simplicis fornicationis, non
raptus peccatum: nec contrâ iustitiam, quia
nemini raptor facit iniuriam. *Q*uantvis autem
raptor armis utatur, nè aliquis impedimento
sit, dum raptum exercet, non est verè, ac pro-
priè raptus, nec pœnis ordinarii puniatur, sed
alii mitioribus à Iudice arbitrium: nec in
Confessione aliqua circumstantia explicanda
est, ex raptus veri specie, quamvis impediti-
bus vis inferatur.

PROBL. LIV.

Raptus ille, in quo femina raptæ consentit, parentibus illius raptum omnino ignorantibus, est, & non est puniendus rigorosus Concilij pœnis.

*M*inime puniendus Concilij pœnis, sed *Minime puniendus Concilij pœnis*
aliis mitioribus, & arbitris. *Q*uia Concilij pœnis

332 Theologie Moralis, Lib. XXXIII.

cilium intendit matrimonij libertati: Vnde cum foemina rapta consentit, illius poenæ cef-
fiant. Quare ad incurrendas poenæ Concilij, sola voluntatis foemina contra iustio est con-
sideranda: nec enim raptus huiusmodi propriè
est raptus. Sic Verac. in append. ad Specul. vbi
de raptu fol. 81 Anton. Cucus lib. 5. institut. ma-
ior. titul. 12. num. 120. Henr. lib. 12. cap. 14.
num. 5.

268 Puniendus planè Concilij poenæ. Quia com-
punitur verus, ac proprius raptus; mulier enim
non est domina corporis sui, nec se potest ra-
ptui tradere, nec membra sua exponere, l. Li-
ber homo, ff. ad leg. Aquilam. Ita Abbas ad
cap. Cum causa, num. 4. de raptor. Boffe ad
titul. de raptu mulier. num. 16. Ludovic. Peguer.
decis. crim. 4. num. 3. & 6.

269 Existimam, hanc sententiā nullo fundami-
ne firmo nisi. Nam mulier verè est domina
corporis sui, & si illud tradit, & rapta con-
tentit, solum sequitur illicite consentire, & cum
peccato ad simplicem fornicationem pertinen-
te. Vnde primæ opinioni adhæreo cum meo
Sancio lib. 7. de matrimon. d. 13. num. 13. & Fa-
gund. Decal. 6. cap. 11. num. 5.

PROBL. LVI.

Pœna Concilij, comprehendit, & non compre-
hendit raptum, in quo foemina virum
abripit renitentem, ut secum ineat
matrimonium.

273 Non comprehendit. Quia decretum Con-
cilij de solo raptore exprefse loquitur se. Non compre-
hendit raptum, in quo foemina virum
abripit renitentem, ut secum ineat
matrimonium.

274 Comprehendit planè. Quia textus prohibet
cestuo debiti petitionem, de solo viro Compre-
hendit raptum, & tamen de foemina etiam ince-
stus intelliguntur ob rationis identitatem.
Et quia lex unica s. est si quidam, ver. Pœnas an-
tem, clare loquitur de masculis, & foemini. Ita
Henr. lib. 12. cap. 14. num. 4. Manu. sum. tom. 1.
cap. 232. num. 4. Vega. tom. 1. cap. 15. casu 157.
notab. 5. Vela tract. de pœn. delict. ca. 29. Azeued.
& alij, apud Santiū citatum.

275 Vtramque sententiam validè probabilem
esse profiteor. Primæ adhæreo. Quia incestus Prima sen-
tientia contingere tam in viris quam in foemini-
nis, imò forte frequentius in foemini: & ideo
pœna illius utriusque aequaliter aptantur. At
rarissimè contingit, ut foemina viros rapiant,
& ideo illis haud possunt accomoda pœna
ordinariae legis, cum lex non soleat casu ra-
rissimè contingenter comprehendere. Verum
lex vni adducta pro sententia secunda à nobis
est: nam ibi imponit pœna sive viris sive foemini
auxiliantibus viro, qui mulierem rapi,
ex quo non sequitur mulieri quoque rapti
imponi. Profecto maior honestas desideratur
in foemini, quam in viris, ut patet ex l. si fur-
si, C. de impiis, vnde grauius delictum est ra-
pus foeminae patratus à viro, quam rapus vi-
ri perpetratus à foemina quia nec masculus in
raptu, nec eius parentes, & propinquai aequa-
lem injuriam patiuntur, ac quando foemina ra-
pita est. Quamobrem cum pœna delicto repon-
dere, ac commensurari debet, iustum non est,
ut pœna raptori foeminarum iure imposita
mulieri virum rapienti accommodetur.

CAPVT

270 Sib. 3. equi-
dam.

Vb̄ est equidem. Quia Concilium non so-
lū libertatem, sed honestatem matrimo-
nij proculdubio intendit. Sic Nauar. libr. 4.
consil. tit. de sponsal. consil. 32. num. vii. Quand.
in 4. dīl. 42. d. vii. prop. 12. Salzedo in pract.
cap. 78. §. ultim. Henr. lib. 12. cap. 14. nu-
mer. 4. So verb. Matrimonium, num. 9. Vega
tom. 2. sum. cap. 34. casu 157. notab. 1. Manu.
tom. 1. sum. cap. 232. num. 1. & videtur sen-
tire Tolet. lib. 7. cap. 13. num. 2. dum expo-
nens hoc Concilij decretum, afferit, pœnas
hæc habere locum, eum foemina è domo pa-
rentum, vel corum, sub quorum cura adest, ip-
sis abducitur inuitis.

271 Non subest. Minimè subest. Quia Concilium solum in-
tendit fauere matrimonij libertati, & cauere,
nè foemina contraria suam voluntatem ipsum
inire cogantur: ad quam libertatem nihil con-
fert parentum voluntas. Neque enim Tridentinum
honestatem matrimonij considerat: quod in dñe patet, quia ad valorem matrimonij
inter raptorem, & rapta, solum petit, ra-
ptam ad pristinam restitui libertatem, ac in
loco tutus, ac libero reponi. Ita Sanc. lib. 7.
de matrimon. d. 13. numero 13. Et ait validè esse
probabile Fagundez Decalog. lib. 6. cap. 11.
num. 6.

272 Probabile hoc
sed prima
part. adha-
bito.

Ego quicquid hanc sententiam probabilem
admodum etiam esse puto, sed fateor, me valde
in primam inclinare. Existimo enim, Con-
cilium voluisse primariò, & per se libertati ma-
trimonij honesti fauere: ad honestatem au-
tem illius multum confert voluntas, seu pla-
citum parentum, vel eorum, sub quorum po-
testate rapta foemina commoratur. Illud cer-
cum, si foemina rapta inuita abducatur, vo-
lentibus, ac cōsentientibus parentibus, ra-

CAPVT XX

Circa morosam Delectationem.

PROBL. LVII.

77 Delectatio morosa sit peccatum mortale, sufficit, & non sufficit, quod quis animaduertat, rem esse prohibitam ac moraliter illicitam, licet non animaduertat in speciali illicitam esse mortaliter.

Suffici qui-
dem.

SUFFICI QUI-
DEM.

V F F I C I T profectō. Quia
vbi quis specialiter non iudicat,
rem esse venialiter tantum ma-
lam, mortaliter peccabit, si in
ea re illicita delectetur. Est enim
periculum, nē sit mortaliter illicita: & qui
sciens ac volens se peccāti mortaliter pericu-
lo exponit, mortaliter delinquit, Sic Zumel 1.
2. g.7.4.a.8.d.1. Sanch. 10.1. Decal. c.1.m.9. Vafq.
1. 2.d. 107.c.3. Fagund. Decal. l.9.c.1.m.1.

277 Minimè sufficit. Quia tunc datur peccatum mortale, cum ratio aduertit, delectationem esse mortalem: & antè quam ratio aduertat predictum motum delectationis mortalem esse, licet aduertat esse illicitum, non censetur aduentitia illa perfectè libera, nec plenè esse in nostra potestate, cum voluntas non feratur in cognitionem: Ergo non censetur consensus esse plenè, ac perfectè liber, & mortalitatis. Ita Victoria in relect. de eo, ad quod tenuerit vienies ad ejus ratio. p. 2. m. m. i. i. Corduba l. 1. q. 2. 3. dub. 9. Ang. cap. 6. moral. §. v. s. que adeo dub. 1. potest 2. concil.

3. *concl.*
Hæc sententia probabilis est, ast primè sub-
scribo verioriae communiori. Nec enim sub-
solam in delectatione morosa datur lethale
peccatum, cum ratio perfectè animaduertit,
talem delectationem esse mortaliter illicitam,
eo quod sit diuina, vel humana lege prohibita;
sed etiam quando plenè animaduertit illicitam
esse, licet expressè, & in particulari esse morta-
liter illitam non aduertat; quia cum nullum
prædicti sufficiens examen, quo quis animad-
uertenter iudicet eam esse venialem: & nihil
ominus ei vult consentire, & in ea immorari,
ita est affectus, vt in ea delectetur, etiam si mor-
talem mali in continueat.

PROBL. LVIII

Delectatio morosa & consensus deliberatus voluntatis habitus de cogitatione, seu de speculatione operis mali, est, & non est lethale peccatum.

279 peccatum.
Et peccatum
lethale. E St peccatum lethale, secluso etiam omni
consensu formalis ipsius actus & operis

mali. Quia delectatio cogitationis speculativa alicuius operis, & peccati mortalis necessariò involuit delectationem, & consensu ipsius mali operis ergo necessario & interpretatione erit mortale peccatum nam moraliter vindetur impossibile, quod aliquis delectetur in cogitatione speculativa operis mali, & peractu alicuius mortalis, qui simul delectetur in opere malo, aut saltu sit affectus ad illud, quare in huiusmodi delectatione peccatum lethale dabitur: illa enim delectatio nihil aliud est, quam tacita quadam approbatio, & complacientia ipsius mali operis. Sic D.Tho. 1. 2. que. 7.4 art. 9. & 2.2. que. 1.5 art. 4. Caiet ibi, Bonavent. in 2. dist. 24. Scot. in 2. dist. 42. Adria. in 4. a. 6.

Peccatum, lethale non est. Quia delectatio sumit totam suam malitiam, deformitatem, ac peccatum ab obiecto, sed obiectum delectationis huiusc cognitionis est speculatio, seu, potius cogitatio, quemadmodum subtilis & ingeniosa, in qua subtilitate nullum est peccatum. Ergo nullum potest esse peccatum, nec veniale quidem. Ita Sylvestr. *De letitio*, num. 22. Caiet. *Sum. v. De letitio moris*. a. Sanch. *tom. 1.* *Decal. lib. 1. cap. 2. num. 4. & 5.* Valent. *1. 2. quies* 7. 4. *art. 8. pun. 3.* Azor. *tom. 1. cap. 6. quis. 1.* Val. *q. 1. 2. quis. 4. art. 1. d. 15. cap. 5. num. 26.* Corduba. *1. quis. 23. dub. 11. Fagund.* *Decal. lib. 9. cap. 1.* *num. 19.*

Prima sententia communior est, secunda probabilior. Nam talis delectatio, & consensus non est contra aliquod præceptum: non contra illud, *Non macaberis*, neque contra illud, *Non concupisces*. Quia talis non vult mœchari, ne alienam cœcupiscere, inquit id ei omnino displaceat: Igitur talis delectatio nullum peccatum est. Verum illæ speculations, & cogitationes nouæ, & subtiles de rebus mortalibus non sunt de se, nec ex genere suo malæ mortaliter, ac moraliter, seculo omni periculo consentiendi in ipsis rebus; si enim essent mortaliter, & moraliter mala, nulla possent causa honestatæ; igitur delectatio illarum non est mala, lethali.

PROBL. LIX

Est, & non est letale peccatum, negatiuè se habere circa delectationem morosam, & non posituè resistere.

282

Pecatum lethale est. Quia tam liberum, &
voluntarium videtur respectu peccati non
reprimere illos appetitus sensuui mox, quos
ratio plenâ ac perfectè aduertit: ac perfectè
in illis consentire: Ergo idem est tunc illos non
reprimere, aut cauam illorum antecedenter
non reuicere, ac in illis coniungere. Verum qui
non repellit libidinis causam, in qua periculū
consentendi inest, cum possit, tacere, ac impli-
cite videtur exhibere consensum: Atqui hoc
periculum semper in tali causa inest, quomvis
homo habeat propositum formale non conser-
tandi, se per enim ea turpis commotio cogitatio-
que de se attrahit appetitum, & animu ad cō-
sentendum: Ergo qui hanc cauam & periculum
expressè non reuicit, implicite illud vult, ac
proinde lethaliter peccatum, qui amat periculū,

334 Theologiae Moralis. Lib. XXXII.

illo peribit. Sic Valent. 2. 2. d. 6. qu. 8. 4. punt. 3.
Sayr. in Clavi, lib. 8. cap. 7. num. 3. Zumel. 1. 2.
qu. 7. 4. art. 8. d. 2. Vafq. 1. 2. tom. 1. d. 10. 8. capit. 2.
& alij reperiiores, quies contraria opinio im-
probabilis videtur.

283 Peccatum lethale non est. Quia quando ho-
mo fortis, & qui experimentum sui habet, fir-
mum propositum concipit non conferendi,
si mere negatiū se habet, cestat omne con-
fentiendi periculum: cestante verò hoc periculo,
patitur potius ac meretur, quām delectatur, ac
demeretur. Certè si tota culpæ mortalis ra-
tio in hoc casu in pericula conserendi con-
stitit, cestante huiusmodi periculo, nulla lethalis
culpa aderit. Ita D. Thom. de verit. qu. 10. art. 4.
ad 10. Bonav. in 2. dist. 24. numer. 50. Nauar. sum.
cap. 11. num. 12. & 13. Caiet. verb. Delectatio.
Rosel. ibi. sum. 1. Armil. num. 1. Sylvest. verb. De-
lectatio morosa, qu. 1. Corduba lib. 1. qu. 23. dab.
10. Tolent. lib. 5. cap. 14. num. penultim. Sors in 4.
dist. 12. qu. 1. art. 7. concl. 1. Fagund. Decal. libr. 9.
cap. 2. num. 18. Sanchez Decalog. tom. 1. libr. 1.
cap. 2. num. 1. 3. Manu. tom. 1. sum. cap. 2. 12. num. 1.
& 3. & alij.

284 Ego quidem existimo, primam sententiam
Prima sen-
tentia semper
prædicie cer-
ta, secunda
sensuū
probabilior.
practicæ loquendo semper esse veram: secun-
dam autem speculativæ loquendo, & in rigore
metaphysico esse probabilem. Quia etiæ vol-
untas appetitum sensituum gubernare tenea-
tur, tñx obligationi satisfacit; negatiū se habendo,
& procurando, nè consentiat. Si tamen
voluntas negatiū se gerat, & habeat disipli-
centiam actus, & propositum formale non
conserendi, & sic non resistat actu, & positi-
tū, & detur aliquid præsumit periculum
pollutionis: tunc quidem culpa lethalis est,
negatiū se habere, ac positiū non resistere,
quo in calu vera vñcere erit prima sententia.
Quia quamvis probabilissimum sit, non esse
peccatum mortale, cestante periculo conser-
sus, voluntatem negatiū se habere; at si per-
iculum pollutionis adsit, periculum est mortale,
cui homo se exponit: quare sub lethali tene-
tur causas proximas notabiliter ad pollu-
tionem concurrentes auferre: ideoque mortale
est, se tunc negatiū habere, inò tepidè, &
non viriliter resistere, eo periculo præusto.

PROBL. LX.

Est, & non est peccatum mortale desideriū,
status qua-
tionis & consensus conditionis inten-
sus, quo quis vult adulterium, verbi
gratia, committere, si ei effet di-
citur.

285 V idet quis, verbi gratia, hanc vel illam
Status qua-
tionis & intensem elicit desiderium:
Ego illius. Cepia potiter, si mea esset vxor: que-
sierim: an hoc desiderium sit mortale?

Mortale non
est.
Mortale non
est, modo sine commotione
appetitus sensitiū habeatur. Quia quamvis
conditio illa nihil ponat in natura obiecti
voliti, & semper illud relinquit malum; ponit
tamen in voluntate affectum non admittendi
peccatum, posita illa conditione, non auferen-
te malitiam obiecti. Vnde cum ea conditio su-
matur ex parte voluntatis, ea adiecta, tota pec-
cata voluntas excludetur. Sic Caiet. sum. verb.

Cogitatio. Fumus ibi, num. 1. Sa verb. Peccatum,
num. 2. Alcoz. sum. cap. 6. doctr. 2. Manu. tom. 1.
sum. cap. 12. num. 2. Valqu. 1. 1. qu. 7. 4. art. 8. d. 16.
cap. 2. num. 4. Vbi docet, non esse mortale pro-
positum intenſum vindicta sumenda, si lique-
& 29.

Mortale est. Quia turpè illa actio est in-
trinsecè mala vnde absque sua malitia cognosci
nequit: Ergo nec amari, ac desiderari; nihil
enim volitum, quin præcognitum. Quare con-
ditio illa negans eis hanc malitiam, contradic-
tionem involuit. Neque obstat, quod illa con-
ditio habeatur ex parte voluntatis: quia voluntas
non potest efficiari desiderio velle rem il-
lam, nisi ut ab intellectu valet cognosci: nun-
quam autem dignosci potest ab intellectu ab-
sque sua mala intrinsecā natura: Ergo etiam si
habeat se ex parte voluntatis non excludet ab
ea peccatum in efficiaci volitione. Ita Sanchez
Decalog. tom. 1. cap. 2. num. 2. 3. Adrian. quodlib.
10. art. 2. concl. 1. Fagund. Decalog. libr. 9. cap. 3.
num. 3. Azoz. tom. 1. lib. 4. cap. 6. qu. 10.

Probabilius existimo, primam sententiam
veram esse in iis obiectis, quae solo iure Ecclesiastico, vel positiuo prohibentur non verò in
iis, que solo iure naturali sunt prohibiti. Exem-
pli gratia, vera est in his casibus: Considerem
ceres in Quadragesima, in diebus Festis sac-
rum, non audiem: Secus de illis, que iure na-
ture sunt interdicta, ut occiderem, furar,
adulterium committerem, nisi esset peccatum.
Quia cum res prioris generis, que solo iure
positiua sunt interdicta, non sunt intrinsecè male, potest ab eis per conditionem adiectam
malitia auferri, nec conditio contradictionem
implicat: & potest quis optare, eas res non esse
malas: si enim aliud non est, quam optare, quod
Ecclesia eas non prohibuerit. At res posteri-
ris generis sunt intrinsecè male, vnde absque
sua malitia dignosci non possunt.

PROBL. LXI.

Licit, & non licet sponsis de futuro delecta-
tio sensualis de copula habenda tempore
coniugij, etiam si fiat sine pollutionis fe-
rulo.

Non peccant mortaliter, sed tandem ve-
nialiter sponsi de futuro, qui ex cogitatio-
ne copula habenda tempore matrimonij in mortaliter.
appetitu sensitiuo delectantur, dummodo abit
pollutionis periculum, & consensus in aliquod
mortale peccatum. Quia ea delectatio est de
obiecto licito, nempe de matrimonio futuro:
talis autem est delectatio, quæ obiectum. Sic
Victoria, quem refert, ac sequitur Medi. 1. 2.
qu. 7. 4. art. 8. dub. 3. Zumel. ibid. d. 4. dub. 3. Caiet.
tom. 1. opus. tract. 14. dub. 2. & in sum. verb. Dele-
ctatio morosa, & secundum an delectatio.

Peccatum mortale est ex obiecto, capare
sponsos de futuro delectationem sensualem
appetitus sensitiui ex copula futura tempore
coniugij cogitata. Quia ille appetitus sensiti-
us actu temperatur ex natura in copulam
presentem, ut presentem cum presenti pruri-
tine,

Sect. II. De Precept. 6. & 9. Problemata. 335

gine, & spirituum corporalium commotione generationi inferuentium: ad illamque natura ex sua ordinatur: immo nihil aliud est, quam quadam ipsius copula inchoatio: Sed copula præsens soli coniugatis est licita: Ergo illicita de futuro sponsis. Ita Sanch. lib. 9. de matrim. d. ultim. num. 4. Nauar. sum. cap. 16. num. 9. Valsq. 1. 2. qu. 74. art. 8. Corduba lib. 1. qu. 23. dub. 13. Manu. tom. 1. sum. cap. 212. num. 3. Ludou. Lopez part. 1. Instr. cap. 75. Graf. part. 1. decis. lib. 2. cap. 78. num. 9. & alii.

290
Hoc mihi
probabilis.

Hoc mihi probabilius. Quia sicut externa delectatio copula, quam contractum matrimonium non coherest, est mortalis: ita & interna, quæ eiusdem est planæ rationis. Neque enim eius malitia, aut bonitas estimanda est ex copula præterita, aut futura; sed ex præsenti, ad quam natura sua tendit.

PROBL. LXI.

Coniuges absentes possunt, & non possunt licet è copula cogitata delectari si clufo pollutionis periculo.

291
Non est le-
thal. Non est le-
thal.

ID non est lethale peccatum, sed solummodo veniale. Quia confensus delectationis in copula talis est, qualis est copula, ex qua talis caput delectatio: At copula inter coniuges est licita: Ergo & consensus, ac delectatio illius habita in appetitu sensitivo cum alteratione spirituum, ac carnis pruriginisque commotio. Sic Rosel. verb. Delectatio, numer. 3. Armil. num. 3. Angel. verb. Cogitatio, num. 3. Tabie. ibi. qu. 7. num. 8. Palud. in 4. dist. 9. qu. 3. Valq. c. 2. d. 11. num. 4. Valent. 1. 2. d. 6. quaf. 4. punct. 4. Pedraza præc. 9. Margar. Confel. tract. de luxuria, fol. 1. 10.

292
Lethale est.
Est lethale peccatum de se, & ex natura sua & obiecto, secluso etiam pollutionis periculo. Quia delectatio sensitiva in appetitu sensitivo, cum spirituum vitalium commotione, & carnis pruriginis, quando non intenditur ad bonum finem, semper est mortalis; ac omnibus interdictis sub mortali; quando est extra actualem coniugalem copulam: Ergo peccatum lethale est. Ita Sanch. de matrim. lib. 9. d. 47. num. 5. Corduba lib. 1. qu. 23. Philarc. de offic. Sacerd. tom. 1. lib. 4. art. 2. cap. 18. Graf. part. 1. decis. lib. 2. cap. 78. num. 9. Manu. tom. 1. sum. cap. 212. num. 3. Sa verb. Luxuria, vers. Delectatio de peccato. Ludou. Lop. part. 1. Instr. cap. 75. Nauar. sum. capite 16. numero 10. Fagund. De calog. libro 9. capite 1. numero 5. Azor. tom. 1. 1. 4. cap. 6. qu. 8.

293
Probabilis
Hoc mihi.

Probabilior mihi hec sententia. Quia consensus, ac delectatio sensitiva, & in appetitu sensitivo, talis est, qualis est copula, cum sit inchoatio copula, & via, ac medium ad illam: At copula solùm est licita in coniugibus, quando est præsens, & in loco, ac in tempore accommodato haberi potest: & alia est illis mortaliter illicita, coniuges autem absentes copulari non possunt. Nec sufficit cogitare eam copulam tanquam præsentem, quia cogitatio nihil ponit in re: & sic re vera cum præsentialiter illam exercere nequeant, consentunt, & delectantur in copula futura cum præ-

senti quidem periculo pollutionis, immo cum ipsa pollutione inchoata.

PROBL. LXIII.

Vidua potest, & non potest, sine lethale
piaculo ex cogitatione copula
licita prælapsa delectari.

294
Non potest
sine mortali.

NON potest sine mortali. Quia eam capit delectationem non ex maritali copula, quæ actu habeatur, ac substat, sed ex ea, quæ anima cogitatur, ac memoria fingitur: unde delectatur de copula extra matrimonium, quod semper est lethale. Sic Sanch. lib. 9. de matrim. d. 47. num. 7. Nauar. sum. cap. 16. num. 1. Corduba lib. 1. qu. 23. dub. 12. Valsq. 1. 2. qu. 3. 4. art. 8. d. 11. num. 1. Philarc. de offic. Sacerd. tom. 1. part. 2. 1. 4. cap. 18. Vega. tom. 1. sum. cap. 81. casu 2. Fagund. Decalog. libro 9. capite 4. numero 9. Graf. part. 1. decis. lib. 2. cap. 78. num. 9. Manu. tom. 1. sum. cap. 212. num. 3.

Sine mortali potest. Quia obiectum est licitum, nempe copula tempore coniugij habita, quæ licta fuit illa enim delectatio appetitiva, sensu sumit suam bonitatem, vel malitiam ab obiecto fine, seu copula, ad quam tendit: Ergo si obiectum hoc licitum fuit, licitum erit de eo delectari. Ita Caet. opus. tom. 1. tr. 14. dub. 2. & in sum. verb. Delectatio, §. secundum art. delectatio. Paludan. in 4. dist. 9. qu. 3. concl. 1. Angel. verb. Cogitatio, num. 1. Armil. verb. Delectatio, num. 3. Rosel. num. 3. Tabie. ibid. qu. 7. num. 8. Valent. 1. 2. d. 6. qu. 4. punct. 4. Zumel. ibi. qu. 7. 4. art. 8. d. 4. dub. 3. Sa verb. Luxuria, §. Delectatio de peccato. Limitat, nisi vidua coniux cogitet alterum coniugem quasi præsentem, & lubitratione præsentissima tunc illud est delectari de copula præsenti, quæ viduus est illicita.

295
Sine mortali.
Prima re-
neo senten-
tiam.

Prima sententia adhæreo. Nam licet illa delectatio si de obiecto, quod fuit licitum aliquando; non tamen sit de obiecto actu licito. Fuit enim obiectum illud, siue copula inter coniuges licita tempore matrimonij, at nunc non est licita: & præsens delectatio appetitus sensitivo fuit in copula in præsentem, non in præteritam; quia nihil aliud est, quam præsens copula inchoatio, & suapè natura ad illam tendit, non ad præteritam, ne futuram.

PROBL. LXIV.

Mortaliter delinquit, & non delinqit mortali-
ter, qui delectatur in alibi ex se mor-
talibus; accidentibus quidem in
sobrietate, in demeria, aut
in somno, aut igno-
rancia.

297
Non delin-
guis mortali-
ter.

NON delinquit mortaliter, sed huiusmodi delectatio licita est ad bonum finem, propter utilitatem ex fornicatione verbi gratiæ, fecutam. Quia delectatio sumit suam bonitatem, vel malitiam ab obiecto, ac fine, de quo talis delectatio habetur. Unde cum, & tunc, & obiectum sint bona, bona quoque erit talis

Escobar.
Theof Mor.
Tom. III. IV.
E IV.

336 Theologiæ Moralis Lib. XXXIII.

talis delectatio. Sic Lefsi. 1.4. c.4. dub. 14. n.106.

Valq. 1.2. q.7.4. art. 8. d. 115. cap. 2. & c.3. num. 7.

Adrian. in tract. de Euchar. 9.

298

Delinquit
mortaliter.

Delinquit mortaliter, si delectatio capiatur de rebus iure naturæ vestitis, verbi gratiâ, de fornicatione, de adulterio. Quia mala ex se sunt. Et quia non est in humana potestate, actus hocce non esse de iure naturali prohibitos. Profectò licet hæc mala in somno, amentia, ebrietate, vel ignorantia non fuerint voluntaria, & culpa caruerint: tamen qui postea eorum recordatur, dum vigilat, & ad luam mentem reddit, vel dum ignorantia amplius non laborat, & sponte sua in illis delectatur: tunc incipit ea mala scienter velle, & approbare, ac prætendere incipit delinquere. Ita Azor. tom. 1.4. c.6. q.9. Sors in 4. dist. 12. q.1. art. 8. Sanch. Decal. tom. 1.1. c.2. n.17. Medi. 1.2. q.7.4. art. 6. Zumel. 1.2. q.9. art. 8. d.4. dub. 4. Fagund. Decal. 1.9. c.4. n.16. Manu. tom. 1. sum. c.2.1. n.3. Adrian quodlib. 16. art. 2. Palud. in 4. dist. 9. qu. 3. art. 1.

Ego his hærescens affirmo, lethale esse pec-

Cum hæc op-

mor.

catum in his actibus ex se mortalibus delectari. Nam sicut mortaliter delinquit, qui in vigilia, & perfecto intellectu desiderat fornicari, alium in ebrietate occidere, aut in somno se polluere, & id procurat laetus bibendo, & epulando: ita etiam mortaliter peccat, qui perfecta ebrietate, & exsuffis somno, aut ignorantia, in malo delectatur, illud approbat, & sibi in eo complacet.

PROBL. LXV.

Peccat, & non peccat lethaliter, qui ob bonum finem in actibus malis prælapsis delectatur.

300

Non peccat

lethaliter.

Non peccat, qui ob bonum finem in actibus ex natura sua malis à se per ignorantiam, ebrietatem, somnium, aut dementiam factis, post vigiliam, plenūmve iudicium delectatur. Quia licitum est complacere, verbi gratiâ, in pollutione habita in somno propter corpo-

ris sanitatem, ac naturæ exonerationem, in homicidio perpetrato in ebrietate propter hereditatis successionem. Finis enim dat specificationem actibus, & ex bono, vel mali fine boni, vel mali redduntur. Sic Sotus in 4. dist. 12. q. 1. art. 7. Tolet. 1.9. c.1. n.4. Nauar. sum. c.16. n.7. 8.9. Valq. 1.2. q.7.4. art. 8. d. 115. c.3. n.7. Sayr. in Claui, 1.8. c.5. n.15. Lefsi. 1.4. c.3. n.104. & 105. Sanch. tom. 1. Decal. 1.2. c.2. n.23. Syluest. 2. Pollio. n.23. Zumel. 1.2. q.7.4. art. 8. d.4. dub. 4. 8. calij.

Mortaliter peccat, qui post pollutionem in somnis fornicationem vel vigilans delectatur, etiam si ad bonum finem delectetur. Quia defectus libertatis excusans pollutionem, fornicationem, aut quodvis alium actum in somnis, ebrietate, vel ignorantia accidenti, non concurrit in desiderio, ac delectatione illorum exti somnum, & in pleno iudicio. Vnde cum hæc non licet anteā, vel postea procurare, non licet illa desiderare, aut de illis gaudere etiam ob bonum finem. Ita Corduba. 1.2. q.9. vlt. dub. 2. Manu. tom. 1. sum. c.21. num. 3. Lled. 9.21. a.7. dub. 6. Medina. 1.2. q.7.4. a.6. Zumel. sibi. art. 8. d.4. Adrian quodlib. 10. art. 2. prop. 1.

Primam sententiam probabilem esse iudeo. Concedo enim, defectum libertatis, que datur in somnio, ebrietate, dementia, violentia aut ignorantia, quique excusat à crimen, non dari in desiderio, & delectatione illorum exti somnum, ebrietatem, amentiam, violentiam, ignorantiam: sed tamen non simpliciter dico licitum esse de hisce rebus nempe de pollutione, fornicatione ablique bono fine delectari: id enim peccatum esse iam supra probavi. Sed astro, licitum esse postea ob bonum finem affici delectatione. Quia hoc non est delectari in his malis, sed in bono ex illis promanante. Vnde licitum est postea complacere in pollutione in somnio habita propter corporis sanitatem. Quod intelligo, modò in complacencia huiusmodi non detur futura pollutionis periculum, aut commotio spiritum vitalium, ac prurigo corporis in appetita sensitivo: nunc enim delectatio ob quamcunque etiam donum finem, sua ex natura lethalis planè esset.

LIBER